National Library 56253
Gen.Acquisitions Section
Ottawa,Ont.
K1A ON4

MAR 16 1978
NEWSPAPER SECTION

Second class mail registration number — 1089.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 19 (2462) XXVII aastakäik — Neljapäeval, 9. märtsil 1978 — Thursday, March 9, 1978 — Üksiknumbri hind 35 centi

Kui inglased andsid välja miljonid põgenikud

Teise maailmasõja aegne suurim draama hakkab kerkima päevavalgele

LONDON — Inglismaal on ootamatult päevakorrale kerkinud miljonite venelaste väljaandmine N. Liidu kommunistlikule valitsusele Teise maailmasõja lõppfaasis. Selle traagilise skandaali üksikasju käsitavad dokumendid olid seni suletud 30-neks aastaks valitsuse salajaste dokumentide hulka, kuid nüüd oli aeg nende päevavalgele toomiseks ning nende dokumentide taustal kerkivad mõned Inglismaa tolleaegsed juhtivad poliitikud esiplaanile võrdlemisi halvas valguses.

Inglismaa ajaleht Times mainib seda traagilist afääri kommenteerides, et valed olukordade hindamised viisid valejärelduste tegemisele ja ligemale viie miljoni kommunismi eest põgenenud inimese N. Liidule väljaandmisele.

Seda väljaandmist teostati erakordse julmusega ja jõhkrusega, kusjuures paljud inimesed valisid vabasurma selle asemel, et tagasi minna punasesse põrgusse.

Times märgib, et otsuse tegijad ja tolleaegsed juhtivad ringkonnad katsusid seda draamat varjata avalikkuse ja isegi parlamendi eest.

1944. aastal seisis Inglismaa valitsus probleemi ees, mida peale hakata Venemaalt sõja keerises läände saabunud miljonite põgenikkudega. Valitsus otsustas venelastega heade suhete pidamise huvides põgenikud Moskvale välja anda, lootes ühtlasi, et kommunistlikud võimud on siis vastutulelikumad ka nende inglaste üle andmiseks, kes viibisid vangidena Saksamaa territooriumil ning sattusid edasitungiva punaarmee küüsi.

N. Liit ei tahtnud esialgu neid põgenikke vastu võtta, kuna tal oli piinlik tunnistada, et kommunistlikust Venemaalt olid põgenenud miljonid inimesed,

kuid lõpuks tegi ta jaatava otsuse. Kuid niipea kui inglased hakkasid põgenikke välja andma selgus neile, et põgenikud ei taha tagasi minna ning paljud olid valmis enne surema kui N. Liitu minema. Põgenikud sunniti toore väevõimuga tagasi minema ja kummalisel kombel jatkas Inglismaa seda poliitikat isegi pärast sõja lõppu kui kõik venelaste kätte sattunud inglise sõjavangid olid Ida-Saksamaalt koju saabunud.

Venelaste repatrieerumise otsuse tegemisel olid kaastegevad tolleagsed silmapaistvad konservatiivide poliitikud Harold Macmillan ja Anthony Eden ning terve rida juhtivaid välisministeeriumi ametnikke, kes teenisid hiljem saadikutena ja teistel kõrgetel kohtadel. Ükski neist ei taha nüüd sellest suurest ajaloolisest draamast avalikkusele rääkida.

Eesti Rahvusteater Kanadas sooritab märtsikuu teisel poolel pikema ringreisi Torontost USA ja Kanada läänerannikule, esitades Eesti Vabariigi 60. aastapäeva juubelitervitustega Arvo Mägi komöödia „Kihlus". Külalisetendused toimuvad 18. ja 19. märtsil Vancouveris, 21. märtsil San Franciscos ja 25. märtsil Los Angelesis. Pildil näeme tegelaskonda tervitusvimplitega. Vasakult: Oudi Kalm, Harri Lillioja, Tiina Lipp, Riina Reinik, Rudolf Lipp, Helmi Tomband, Anne Liis Tüll, August Tomband ja Udo Leppik. Foto: Vaba Eestlane

Malta Belgradis komistuskiviks

Euroopa julgeolekukonverents hädas lõpukomünikee koostamisega

BELGRAD — Belgradis jõudsid ida- ja lääneriigid omavahelisele kokkuleppele, mille kohaselt mõlemaid pooli esindavad riigid kirjutavad alla konverentsi lõpukomünikeele, jättes kõrvale kõik vaielusalused küsimused ning koostades üldsõnalise deklaratsiooni. Viimasel minutil häiris aga seda kokkulepet väike Vahemere saareriik Malta, mille esindajad deklareerisid, et nad ei kirjuta komünikeele alla kui selles Vahemere julgeoleku probleeme ei fikseerita.

Väikese Malta seisukoht oli suureks üllatuseks nii kommunistlikkudele riikidele kui ka lääneriikidele, kuna

lääneriikide esindajad lootsid suurte järelandmistega venelastele pikaleveninud konverentsi lõpetada ja pärast lõpukomünikeele allakirjutamist koju minna.

Lääneriigid jõudsid venelastega konverentsi lõpukomünikee allakirjutamiseks ja konverentsi lõpetamiseks kokkuleppele alles pärast seda kui nad loobusid inimõiguste küsimuste käsitamisest komünikees, millest võib järeldada, et lääneriigid tegid järjekordselt venelaste ees sügava kummarduse.

Konverentsi põhireeglite kohaselt peavad kõik riigid konverentsi lõpukomünikeele alla kirjutama

ja kui Malta esindaja seda ei tee, siis võivad nad sellega konverentsi lõpmatuseni pikendada.

Arvatakse, et nii lääneriigid kui ka kommunistlikud riigid avaldavad Malta peaministrile Dom Mintoffile survet oma nõudmistest taganemiseks ja konverentsi üksmeelseks lõpetamiseks.

Eesti, Läti ja Leedu anneksteerimine Kanada parlamendis

OTTAWA — Möödunud kolmapäeval, 1. märtsil, esitas konservatiivide partei liige Steven Paproski parlamendis ettepaneku N. Liidu agressiooni hukka mõistmiseks Eestis, Lätis ja Leedus, milline ettepanek ei saanud siiski nõuetavat üksmeelset parlamendi toetust. Steven Paproski mainis, et Läti, Eesti ja Leedu on juba 30 aasta kestel kannatanud Nõukogude imperialismi all. Vaatamata detente retoorikale on tuhanded inimesed tänapäeval Nõukogude poliitiliste kontsentratsioonilaagrite ohvrid, ütles Steven Paproski ja tegi ettepaneku, et Kanada parlament mõistab hukka N. Liidu agressiooni ning toetab läti, eesti ja leedu rahvaste seadusepäraseid taotlusi vabadustele, mis peaksid olema iga inimolevuse sünniõiguseks. Parlamendi juhataja mainis, et see ettepanek nõuab parlamendilt üksmeelset heakskiitmist ja küsis, kas kõik toetavad seda ettepanekut. Selle peale kostis nii jaatavaid kui ka eitavaid hääli, millega Paproski ettepanek jäi vastu võtmata.

Tito külas Washingtonis

WASHINGTON — Ameerika Ühendriikidesse saabus külaskäigule Jugoslaavia diktaator Tito, kelle Valges Majas võttis vastu president Carter. Titol oli pärast saabumist Carteriga pikem nõupidamine, mille kestel president Carter andis Titole lubaduse, et Ühendriigid toetavad Jugoslaavia iseseisvust ja puutumatust. Tito ja Carteri nõupidamiste kohta andis ajakirjanikele ülevaate Valge Maja Riikliku Julgeolekunõukogu esindaja Schechter. Kui ajakirjanikud temalt küsisid, kuidas mõtlevad Ühendriigid Jugoslaaviat abistada kui venelased peaksid sinna sisse tungima, siis vastas Schechter, et sellele küsimusele ei saa vastust anda pressikonverentsil.

Tom Cossitt ei anna välja dokumente

OTTAWA — Kanada parlamendiliige Tom Cossitt teatas parlamendis, et tema käes ei ole sellist RCMP dokumenti, mis käsitab eriti N. Liidu salakuulajate tegevust Kanadas ja mida tema käest nõuab kohtuminister Blais. Tom Cossitt mainis, et tema käes on teisi RCMP dokumente kuid ta keeldub oma allikate avaldamisest ja on valmis minema isegi vanglasse kui valitsus tema vastutusele võtab. Kanada valitsus on sattunud raskesse olukorda, kuidas antud olukorras edasi tegutseda, eriti kui parlamendiliikme õigused ja kohustused salajase materjali omandamisel ja selle käsitamisel ei ole täpselt fikseeritud.

Kolmes keeles juubel Vana Andrese kirikus

Eesti ja läti koguduste ühine pühakoda tähistas televisioonikaamerate ees oma 100. sünnipäeva

Vana Andrese kiriku 100. aastapäeva juubeli jumalateenistus möödunud pühapäeval Torontos kujunes huvitavaks ja omapäraseks sündmuseks, millele innukalt kaasa elasid eestlaste ja lätlaste Vana Andrese kogudused. Ruumikas kirik oli kahe rahvuse koguduse liikmeist viimase võimaluseni täis kiilutud, altari kõrvale olid paigutatud Eesti, Läti ja Kanada lipud ning altar ja altari juures asuv langenute mälestustahvel olid ehitatud rikkalikult lilledega. Kiriku keskele ja parempoolsele servale olid üles seatud kaks suurt CBC televisioonikaamerat, mis jäädvustasid pildis ja helis juubeli jumalateenistuse, mis antakse ülekanadaliselt CBC televisioonisaates edasi järgmisel pühapäeval, kell 11 hommikul.

Ehkki jumalateenistus oli domineerivalt ingliskeelne, kulges see siiski sujuvalt ning koraalid kõlasid ka inglise keeles organist J. Kiviku oreli saatel võimsalt ja veenvalt. Jumalateenistus algas Vana Andrese eesti ja läti koguduste praeguste pastorite A. Tauli ja J. Cailitise ning läti koguduse endise pastori A. Copsi siirdumisega altari ette. Nende taga sammusid eesti ja läti skaudi-gaidi paarid, kelledele õpetajad ulatasid altari küünaldest süüdatud küünlad,

milledega noored omakorda süütasid langenute mälestuseks mälestustahvli ees olevad küünlad, mis oli jumalateenistuse haaravamaks momendiks.

Lühikese kõne mälestustahvli juures langenutele pidas õpetaja A. Cops.

Läti õpetaja J. Cailitis pidas lühikese sissejuhatava kõne, milles ta kirjeldas lätlaste ja eestlaste saatust ning ühist elu ja koostööd Vana Andrese jumalakojas. Ta juhtis ka järgnevat liturgilist osa, mis lõppes koguduse lauluga „Sind, Isa, meie kiidame" eesti ja läti keeles.

Kuningate Esimesest raamatust, kaheksandast peatükist luges inglise keeles esimese osa Vana Andrese eesti koguduse nõukogu esimees A. Roost ja teise osa läti koguduse nõukogu esimees J. Petersons, kuna pastor J. Cailitis esitas pühakirja Matteuse evangeeliumist.

Sisuka jutluse inglise keeles pidas eesti koguduse pastor A. Taul, kes ehitas oma vaimuliku kõne üles apostel Peetruse esimese kirja teise peatüki viiendale salmile „Ja teid endid ehitatakse üles kui elavad kivid vaimulikuks kojaks..."

Pastor Taul mainis, et selles ilusas Vana Andrese jumalakojas, mis pühitseb oma 100. juubeli aastapäeva, on suured mehed kõnelenud. Ta tõi esile selliseid nimesid nagu pastorid G. M. Milligen, A. MacMillan ning dr. J. R. P. Sclater, kellede juhtimisel kogudus kasvas ja kosus.

Teine maailmasõda tõi Torontosse läti ja eesti põgenikke, kes omandasid Vana Andrese kiriku ning hakkasid pastorite O. Pello ja A. Copsi juhtimisel oma usuelu viljelema ja kogudusi organiseerima.

Jutlustaja mainis, et Vana Andrese kirik on eestlastele ja lätlastele Jumala vaimu kodu, mis annab meile uut jõudu ja julgust oma teekonna jatkamiseks. Pastor Taul kirjeldas ka kuidas kodumaal kommunistliku korra all usuelu taga kiusatakse ja milline terror seal valitseb.

Palvuse pidasid kõik kolm õpetajat, kasutades kolme keelt ning jumalateenistusest osavõtjaid õnnistas pastor Cailitis samuti kolmes keeles.

Jumalateenistust kaunistas eesti osas Vana Andrese koguduse segakoor dr. R. Toi juhatusel. Kirikukoor oli paisunud mitmest teisest Toronto koorist saadud täienduste tõttu ligemale 70-liikmeliseks suurkooriks, kes esitas võimsalt R. Tobiase „Eks teie tea".

Lätlaste poolt esines ühe läti helilooja A. Jurjans'i lauluga Vana Andrese läti koguduse tugev ja nooruslik segakoor Arvids Purvsi juhatusel.

Juubeli jumalateenistus lõppes ühise luteri kiriku hümniga „Üks kindel linn ja varjupaik", mida lauldi inglise keeles püsti seistes.

Iisrael ootab uute asunduste rajamisega

JERUUSALEMM — Iisraeli valitsus on lõpetanud oma asunduste rajamise okupeeritud Araabia aladele, lootes nähtavasti sellega umbtänavasse sattunud rahuläbirääkimisi Egiptusega uuesti elustada. Valitsuse otsus on tingitud ilmselt Ühendriikide survest, kuna ameeriklased on pidevalt mõista andnud, et rahuläbirääkimised jooksevad ummikusse kui Iisrael jatkab okupeeritud alade asustamist. Valitsuse otsus on tekitanud suuri lahkarvamisi praegu Iisraelis võimul olevas Likud'i parteis, kus süüdistatakse peaminister Begini, et ta on andnud järele Washingtoni survele. Peaminister Begin kavatseb selle küsimuse päevakorrale tõsta oma kohtumisel president Carteriga, mis toimub järgmisel nädalal.

E. Liit Kanadas, T.E. Seltsi ja Eesti Maja korraldusel

LOENG

„Lapsed ja noored eesti kodus"

VALDEK LENK

neljapäeval, 16. märtsil kell 8 õ.

Eesti Majas

Pühapäeval, 5. märtsil toimunud kultuurilaureaatide ja stipendiaatide kontserdil jagati välja stipendiumeid 30-le eesti noorele mitmesugustel aladel õppimiseks või täiendamiseks. Pildil stipendiaatide pikk rida vastuvõetud diplomitega. Foto: Vaba Eestlane

ILSE MÄGISTE-BERMAN'I

KUNSTINÄITUS — õlimaalid

Laupäeval, 18. märtsil kella 12—9-ni õhtul

Pühapäeval, 19. märtsil kella 12—8-ni õhtul

Toronto Eesti Maja väikeses saalis

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St Toronto.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto 2, Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $30.—, poolaastas $16.— ja veerandaastas $9.—, kiripostiga aastas $48.—, poolaastas $25.50 ja veerandaastas $13.50.

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $32.—, poolaastas $17.— ja veerandaastas $9.50. Kiripostiga USA-s: aastas $53.—, poolaastas $27.50 ja veerandaastas $15.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $62.—, poolaastas $31.50 ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 30 c. — Üksiknumbri hind 35 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher, Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto 3, Ont. M6J 2H2

Grupp osavõtjaid 6. Balti Õhtul tutvumas konservatiivide partei juhi J. Clark'iga. Pildil vasakult pr. Petersoo, pr. Tikovt, J. Clark, leedulane J. Simanavicius, Maureen McTeer, U. Petersoo ja kaks läti tüdarlast. Foto: J. Kreilis

Kommentaarid

Samal ajal kui N. Liit investeerib Aafrika vallutamise operatsioonidesse tohutuid summasid, lootes tulevikus rikkalikule profiidile — samal ajal on kommunistliku partei juhtkond sunnitud elanikkonda üha suuremal arvul pigistama ja rahva elustandardit kärpima. Nii sai äsja teatavaks, et N. Liit on tõstnud bensiinihinna tarbijatele kahekordseks ja tavaline autobensiin maksab nüüd 83 centi gallon, rääkimata kõrgemakvaliteedilisest bensiinist, mille eest nüüd nõutakse $1.10 gallonist. Ning kohvi, mis oli pikema aja jooksul N. Liidu kauplustest kadunud, on nüüd jälle äkki kaupluste riiulitele ilmunud, kuid nüüd on selle naela hind tõstetud seniselt $2.86-lt $12.73-le ning nõndanimetatud „instant" kohvi nael on tõusnud jalustrabava summani — 39 dollarile.

Riikliku hindadekomitee juhataja Nikolai Gluskovil oli küll valmis mõeldud ilus seletus bensiinihindade kahekordseks tõstmise puhul, vabandades seda erakorralist sammu vene autosõitjate üldise „palava" nõudmisega maailmaturu hindadele järele jõudmiseks, kuid see jutt ei suuda enam rahuldada isegi naiivseid venelasi, kes on teadlikud, et N. Liidus on kergesti kättesaadavad õliallikad tühjenemisel ja kaugetel Siberi tühimaadel asuvate õlireservide ekspluateerimiseks puudub venelastel lihtsalt tehniline oskus ja kapital. Sellest ummikust on tõenäoliselt tingitud ka röövmajanduse tempo tunduv suurendamine Eesti põlevkivikaevandustes.

Kuid asjad ei ole halvad mitte ainult õli ja kohviga, vaid N. Liidu kogu majanduselu nältab viimaste kuude jooksul suuri tagasilööke. N. Liit on suured maalad välismaalaste pilkude eest eraldanud, kuid Moskvas viibivatele lääne maailma ajakirjanikele on see üldiselt teada, et nendes piirkondades valitseb äärmu vaesus. Kui riietuse kvaliteet N. Liidus mõningal määral on paranenud, siis toitlustamise probleemid on halvenenud ning paljud venelased peavad kasina toidulisa saamiseks minema kolhoosnike eriturgudele, kus nad peavad maksma iga toiduva eest hingehinda. Väikestes linnades tulevad talumehed rongide lähisõidu ajal sageli jaamadesse ja kaupleva reisirongide ettekandjateli äritsemiseks kõrvale pandud toiduaineid.

N. Liidu teraviljasaak oli möödunud aastal kalkuleeritud 220 miljoni meetrimõõdust'ku tonni asemel ainult 195,5 miljonit tonni, mille tulemusena venelased on sunnitud Ühendriikidest, Kanadast ja Austraaliast teravilja ostma 15 miljoni tonni. Teravilja ostmiseks kulutatud raha annab Moskva välja eriti väriseva käega, kuna see raha oleks marjaks ära kulunud läänemaailma tehnoloogia ja masinate ostmiseks. Ja järelmaksu peale ei ole ka enam nii lihtne osta, kuna N. Liit ja teised kommunistlikud riigid võlgnevad läänerikidele juba 40 miljardit dollarit.

Nii tundubki, et see ummik sunnib N. Liidu juhtkonda riskima ning saatma massiliselt tanke, kahureid ja Kuuba palgasõdureid Aafrikasse, et anastada seal uusi riike ja uusi asumaid ning üritada Kesk-Ida õli väljaveoteede oma kontrolli alla saamist.

o

Seoses praegu Ottawas kõmu tekitanud saladokumentide skandaaliga andis Kanada peaminister Trudeau väga omapärase analüüsi N. Liidu ja sealse poliitilise politsei KGB kohta. Peaminister mainis, et Kanada vaenlane on KGB, kuid seda ei ole N. Liit, kellega Kanada tahab viljeleda poliitilisi ja majanduslikel põhjusil sõbralikke sidemeid. Trudeau analüüsi kohaselt on Kanadale kui rahuarmastavale ja detente poliitikat taotlevale ning perekondade ühendamist organiseerivale riigile väga oluline heade suhete säilitamine N. Liiduga.

Meile on arusaadav kui Ottawast mainitakse, et Kanada tahab sõbralikus koostöös elada N. Liiduga, kuna see on olnud juba pikemat aega Kanada praeguse valitsuse politika. Meile ei ole aga kuidagi

(Järg lk. 3)

Dokumentide afäär Ottawas

Kanada föderaalpolitsei Royal Canadian Mounted Police'i juurest salapäraselt kaduma läinud salajaste dokumentide lugu Ottawa parlamendis on võtnud suured dimensioonid ja kogu afäär jätab bisarse mulje ja suhu veidi mõrkja maitse.

Loo peakangelaseks ja peategelaseks on konservatiivide partei esindaja Kanada föderaalparlamendis Tom Cossitt, kes minevikus pidevalt on üritanud Kanada valitsuse eksimuste paljastamist ja valitsuse kritiseerimist kuid kelle sõnavõttudele seni vähe tähelepanu on omistatud. Seekord on aga Tom Cossitt tulnud välja väga kaugeleulatuvate paljastustega, mainides, et pooled N. Liidu Ottawa saatkonna liikmetest on spioonid, et Kanadas tegutsevad vene kaubanduslikud esindused tegelavad põrandaaluse tegevuse finantseerimisega ja et Kuuba kaubalaevad toovad Quebeci terroristidele salaja relvi. Need on kahtlemata väga rasked süüdistused ja kui need osaliseltki tõele vastavad, siis on Kanadal tegemist väga tõsiste julgeoleku probleemidega ja hästorganiseeritud põrandaaluse tegevusega, millest peaks informeeritud olema kogu Kanada elanikkond.

Kanada valitsus reageeris süüdistustele sellega, et ta hakkas Tom Cossittilit välja nõudma dokumente, mille põhjal ta oma süüdistused esitas. Sealjuures kontsentreeriti tähelepanu eriti ühele dokumendile, mis käsitab N. Liidu luuretegevust Kanadas ning mis tõenäoliselt RCMP arhiivist on varastatud. Tom Cossitt reageeris sellele nõudmisele väitega, et tema valduses sellist dokumenti ei ole ning nende ridade kirjutamisel ei ole ta kohtuministrile üle andnud ühtegi dokumenti.

Kogu selle kummalise omapärase luureloo puhul kerkib üles terve rida küsimusi, milledele tavalised kanadalased seni veel vastuseid ei ole saanud, kuid mida nad oleksid õigustatud saama. Valitsus on kontsentreerinud oma tähelepanu dokumentide tagasi saamisele ning sellest on tehtud suur number parlamendis, ajakirjanduses ja teistes massmeediates. Millised on need dokumendid, milledele baseerudes parlamendiliige Tom Cossitt oma süüdistused esitas ja kuidas need sattusid tema kätte — need on küsimused, mis praegu eriti huvitavad nii Kanada ametivõimusid kui ka avaliku arvamise tegijaid ja informatsiooni andjaid. Need küsimused on seni vastamata ja jäävadki võib-olla avalikult vastamata kuid tõenäoliselt on Tom Cossittil oma allikad, kes on arvamisel, et Kanadas tehakse väga vähe N. Liidu spioonide ja põrandaaluse tegevuse vastu võitlemiseks ning tahetakse nende materjalide avalikuks tegemisega juhtida parlamendi ja rahva tähelepanu Kanadat ahvardavatele ohtudele ning avaldada valitsusele survet resoluutsemaks tegutsemiseks.

Tundub, et praeguses olukorras jaht dokumentide tagasisaamisele ja katsed RCMP „lekkimiste" selgitamiseks varjutavad palju olulisema küsimuse — kuidas on lood nende paljastustega, mida esitas Tom Cossitt parlamendis. Iga kanadalane on huvitatud, kui suurel määral vastavad tõele süüdistused, et Vene kaubanduslikud esindused finantseerivad siin punaste agentide tegevust, et N. Liidu saatkond tegutseb Kanadas spionaazhiga palju suuremates mõõtmetes kui seda avalikult lastakse välja paista ja et Kuuba laevad toovad Kanadasse relvi. Valitsusel peab olema kahtlemata nende paljastuste kohta andmeid ning need andmed ei puuduta mitte ainult valitsust vaid kogu Kanada rahvast, kes tahab olla ja peab olema teadlik, mis õieti sünnib Kanadas ja kui suurel määral on Kanada läbiimbutatud N. Liidu ja teiste kommunistlikkude riikide agentide tegevusest.

Dokumentide ja nende allikate tagaajamine on üks asi ja dokumentide põhjal esitatud paljastused on teine asi ja kui esimene küsimus esiplaanile tõstetakse ja teine selle alla maetakse ja sumbutatakse, siis ei ole kaugeltki kõik selle afääriga esile kerkinud küsimused selgitatud ja rahvale teatavaks tehtud.

K. A.

Uusi ideesid ja seisukohti noorte nõupäeval

Kultuur kohustab kuid noored ei taha kohustusi kanda — Killamängusid ei ole võimalik korraldada Devils Elbow maalal

Toronto Noorema Põlvkonna Nõupäev Lord Simcoe hotellis möödunud laupäeval kujunes omaette sündmuseks, millele võib järgneda mitme üleskerkinud idee praktiline rakendamine. Nõupäeva võiks pidada koguni „internatsionaalseks", kuna osavõtjaid oli kogunenud Montrealist, Ottawast, St. Catharinesist, Hamiltonist, Sudburyst ja loomulikult ka Torontost. Nii osavõtjate kui ka kava täitjate väljakujunenud ideoloogiate diversiteet andis üritusele omaette huvitava värvingu. Paiguti näis, et ainukeseks ühendavaks teguriks oli nende enam-vähem ühtlane iga.

Avasõna lausus Nõupäevade korraldajatest Lembitu Ristsoo, kes tundis tõsist muret juhtkonna pealekasvu üle. „On viimane aeg ja kriitiline aeg tuua välja uut juhtkonda. Asi võib kahaneda ja olukorda ei saa enam päästa." Tema arvates näeme olukorda läbi roosade prillide ja valeoptimismi säilitamine võib pettumusi tuua ja pagulaseesti ühiskonda kadumise teele suunata. Ta on ise tihedalt eesti ühiskonnaga seotud ja võitleb selle eest. „Peame arvestama kõikide mõtlevooludega ja ärakasutama kõike, mis on olemas, kuid teises vaatevinklis, mis on senini tehtud. See on avalik foorum, et üksteist kuulata ja mõtteid väljendada.

Tuleb rääkida ausalt, olla eeskujuks ja mitte karta end väljendada kuigi vaated on erinevad."

Järgmisena tervitas koosolijaid ELK nimel ELK esimees Robert Kreem. Ta mainis, et ELK tegevus on olnud senini hoogne. Kuid küsida tuleb, kas kõik on tehtud mida oleks pidanud tegema. Vanem generatsioon kahaneb ja seltskondlik tegevus on võtmas teist ilmet. Oluline on luua ülemaaline side noorte vahel, teha vastastikuseid külastusi ja üles ehitada ELK informatsiooni leht ja sidepidaja „Sillas" ideaalseks sillaks erinevate eesti keskuste vahel. „Eesti seltsid on põhilised organisatsioonid igas keskuses üle maa. Suund peaks olema, et inimesed ühineksid organisatsioonidega. Kõige tähtsam on praegu Eesti Päevade liikumine, mis on toonud kokku eestlasi ülemaailmselt.

1984. aasta Eesti Päevad Torontos on juba uue generatsiooni korraldada.

Rohkem rõhku tuleks panna Trenti seminarile. Trentis sai pandud uus alus ja uus lootus meie ühiskonnale, millele järgnesid Montreali Sümpoosion ning Hamiltoni ja Toronto Nõupäevad. Niisugused üritused panevad inimesi mõtlema ja positiivselt tegutsema, kuigi alul paistab kõik lootusetu. See annab meile uut entusiasmi."

Järgnenud paneeli juhatas Helge Kurm. Paneelis olid Toomas Sepp Torontost, Tiina Mathiesen Ottawast, Eva Eichenbaum St. Catharinesist, Rita Sui, endine new-yorklane ja Helle Vaus Montrealist.

Toomas Sepa arvates erinevad Eestist tulnud inimeste põhimõtted siinkasvanute omadest. Ta tahaks tuleviku eestlust näha Kanada multikultuuri raames rahvusvahelise ideena. Keele puudulikkus suruks selle inglise keelseks eesti kultuuriks globaalses ulatuses.

Ta soovitas tegutseda mitte immigrantidena vaid kanadalastena, kuid kultuuriliselt siiski põhiliselt eestlastena.

Rita Sui endise New Yorgi elanikuna näeb noorte liikumist Torontos mõjutatud rahvaste mosaiigist, kus erinevatel rühmitustel on erinevad eluideaalid. Itaallased ja kreeklased tahavad oma eluolu parandada, kuid baltlased ja juudid on nihkunud poliitika pinnale. Ta näeb selles mosaiigis balti noortele häid võimalusi tugevaks poliitiliseks jõuks kujunemises. Ainukeseks takistavaks nähteks näeb ta Toronto eestlaste hulgas klikkisid, mis on muutnud läbikäimise minimaalseks. Talle ei meeldi siinne super-Esto motiiv ja noorte noomimine ajakirjanduses. Noored on liigselt spetsialiseerunud. Renessanss pole kujuneda saanud.

Ei ole osatud inkorporeerida eestlust igapäevasesse ellu.

New Yorgis on noori vähe ja nad on ühiskonnale tähtsad ja neid hinnatakse ka vastavalt.

Tiina Mathiesen tuli Ottawast, kuid on üles kasvanud Alberta eesti külas Eckvilles 3. ja 4. generatsiooni eestlaste lastega, kus kõik naabrid olid eestlased. Ta räägib soravat eesti keelt, kuid nn. vanaeestlase lapsena on tema maailmavaated väga erinevad. Ta on näinud eestlaste hajumist oma kodukohast laia maailma ja ta näeb endas eestlast ainult individuina. Teda eesti pagulasühiskond ei huvita ega mõjuta. On aga huvitatud Eesti kodumaast ja sealsest kultuurist ja kirjandusest.

Tahab näha eestlust perspektiivis tänapäeva eluga, mitte minevikuga.

Toronto poliitiline vaatevinkel on põhjuseks olnud, miks ta Toronto eesti asjadest pole huvitatud.

Helle Vaus toonitas, et on võimalik elada kahes või enamas kultuuris ja sellest osa saada. Kultuur aga kohustab ja noored ei taha kohustusi oma õlgadele võtta ja ühiskonnas tegutseda. Kultuuri peab midagi inimesele andma ja kui kultuuri omaks võtta ja ühiskonnas tegutseda, siis on võimalik ka sellest midagi saada. Teda häirib aga meie ühiskonnas mõnede vastuseis kodumaa külastamises. „Eestlasena on mul õigus oma jalaga selle maa pinnal seista ja oma silmaga seda näha! Eesti on globaalsest Eestis üks osa. Rääkimine ei aita, see on kui muinasjutt. Peame üksteist vastastikku julgustama.

Tähtis on globaalset sidet luua ka Eestiga.

Kas arvame, et Eestis eestlased on vähem eestlased kui meie? Peame koostööd tegema — Eesti on osa sellest".

Viimaseks kõnelejaks jäi Eva Eichenbaum St. Catharinesist. Eva ettekanne oli kohati provokatiivne ja nii mõnigi asi liialdatud, võibolla mitteteadlikkusest, kuid ta esitas probleeme, mis hõlmab sadu, kui mitte tuhandeid noori üle maailma.

Järgnes üsna avameelne ja elav diskussioon kus nii mõndagi uut esile toodi. Kodumaaga sidemete pidamine ja seal UNESCO abil Tartu ülikoolis mõni aeg veeta oli võibolla üks julgemaid soove. Enamus noortest on nakatatud internatsionaalse „human rights" liikumisest ja tahavad anda midagi positiivset Kanada mitmekultuurilisuse heaks. Segaabielulistele New Yorgi eeskujul oma isetegevusliku organisatsiooni rajamine, eesti keele teadlik õppimine ja positiivne Kanada eestlase kuju ülesseadmine, mis oleks rajatud kvaliteedile, olid juhtivateks ideedeks millele võib järgneda praktiline rakendamine.

Pärastlõunane programm algas Eesti Maja esimehe Nikolai Valge ettekandega. Kõneleja andis ülevaate E. Maja saamisloost, selle majandamise raskustest ja võimalustest noortele aktsionäridena E. Maja tegevusest ja juhtimisest osa võtta, et vanade tööd edasi viia.

Noorte huvi oli aga E. Majas baari asutamise ja võimaluse leidmine, kus saaks koos käia niisama organiseerimata, et hubaselt aega veeta.

Baari küsimust siiski nii lihtne otsustada ei ole ja järgmine kõneleja, dr. Kitching Sudburyst tõi koosolekule kainestava õhkkonna, tutvustades sealsete eestlaste algatust koguda Raamatu-Aasta raames hulgaliselt Finno-Ugri alalisi raamatuid Laurentian ülikooli ramatukogusse, mis oleksid kättesadavad kõikidele, asukohale vaatamata. Kõneleja kutsus noori ühinema teiste noortega väiksemates keskustes.

Sudbury eesti noored kingivad Noorte-Aasta raamis igaüks ühe Arved Viirlaidi „Graves without Crosses" oma kooli raamatukogule.

(Järg lk. 7)

kantud tuulega juba mitmesse suuremasse keskusesse,

kus elanikud on vihased ja häiritud, nõudes erilise komisjoni moodustamist probleemi üksikasjaliseks selgitamiseks.

Radioaktiivsuse oht püsib

Kohalikke elanikke Põhja-Kanadas häirib teadmatus

YELLOWKNIFE — Kanada põhjapiirkondade elanikele ei ole pärast tuumareaktoriga varustatud vene luuresatelliidi allakukkumist Northwest Territooriumile möödunud jaanuaris selge, kas selles piirkonnas on ohutu liikuda ja elada või tuleb igal elanikul karta radioaktiivsust ning seoses sellega raskeld tervise häireid, mis võivad lõppeda surmaga.

Kanada vastavad ministeeriumid avaldasid möödunud nädalal ühise kominikee, milles mainiti, et Suur-Orjajärve piirkonnas allakukkunud satelliidi osad kiirgavad ainult vähesel määral radioaktiivsust,

mis ei ohusta elavaid olevusi ning kohalikud elanikud võivad oma elu jätkata senisel kombel.

Selle teadaande puhul mainitakse, et see on vastuolus teadlaste poolt tehtud avastustega satelliidi allakukkumise piirkonnas. Samuti häirib kohalikke elanikke teade, et alles möödunud nädalal avastas üks helikopteri meeskond laialdasel maa-alal selles piirkonnas satelliidi tuumareaktori jäänuseid.

Kinnitatakse, et radioaktiivsust kiirgavad väikesed osakesed on

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

arusaadav ja mõistetav, kuidas võimalik nimetada N. L „heaks" ja KGB-d „pahaks", eraldada neid kui kahte üksteiseraldi seisvat ja üksteisega va olus olevat struktuuri. See li tõde peaks juba ammu olema läänemaailmas teada, et N. Liit kommunistlikule parteile ku riik ja KGB on kommunist partei parem käsi selle riigi hoidmiseks ja selle võimupii laiendamiseks. Ottawast kuul tud loogika kohaselt võiksime teks ütelda ka mõne inimese ta, et ta on hea, sõbralik ja k töötahteline inimene, ainult parem käsi teeb sageli karute ja kipub teisi inimesi põhjuse lööma ja terroriseerima.

AM

Nr. 19

VALVEARST NÄDALALÕPUL

11. ja 12. märtsil on valve tiks dr. M. Leesment, tel. 481-6

Eesti Vabariigi aast päev Kanada senati

Eesti Vabariigi väljakuuluta se 60. aastapäeva puhul võttis natis sõna senaator A. Tho son, kes juhtis senaatorite t lepanu sellele tähtpäevale. Ta nitas, et ta teeb seda mitmel jusel. Esiteks seepärast, et nat on alati tundnud huvi v muste vastu ning paljud sena rid tunnevad Balti päritol patrioote. Teiseks põhjusel, Balti Liit Kanadas korral Parlamendimäel Balti Õhtu kolmandaks tunnevad kõik naatorid tõenäoliselt selle v se vabariigi ajalugu. See rii endale 60 aastat tagasi iseseis se, millise perioodi kestel seal kendati suuri sotsiaalseid re me ning riik oli pioneeriks pa dele suurtele saavutustele. jem toimus põhiseaduse muu ne, mille raamides tehti uue si parlamendi institutsiooni Senaator Thompson tegi sen ettepaneku selle uue põhisead ga tutvunemiseks, kuna selles eriti kaitstud vähemuste hu Ta avaldas arvamist, et kõik maatorid ühinevad temaga tun tades vabade meeste erakorr võimeid ja tahet kui neile an se võimalus ise oma põhisead koostamiseks ja oma saatuse otsustamiseks. Meie kõik kon teerime kahetsusega, et selle kese vabariigi iseseisvus ke ainult kakskümmend aastat ot ta praegu kannatab okupa tooni all, lõpetas Thompson.

David Crombie kandideerib parlamenti

Toronto linnapea David Cro tegi teatavaks, et ta kandide järgmistel üldvalimistel Ott föderaalparlamenti Toronto R dale'i valimispiirkonnas. Cro mainis, et Kanada rahvale ja kümne aastasest Trudeau val misajast. Crombie vastaseks t liberaalide partei esindajana näoliselt Toronto ülikooli praeg rektor dr. Evans, keda mõned liitilised vaatlejad peavad Trudeau järglaseks Kanada raalide partei juhi kohale.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1182 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

H. KIRI
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 2
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

VALVEARST NÄDALALÕPUL

11. ja 12. märtsil on valvearstiks dr. M. Leesment, tel. 481-6834.

Eesti Vabariigi aastapäev Kanada senatis

Eesti Vabariigi väljakuulutamise 60. aastapäeva puhul võttis senatis sõna senaator A. Thompson, kes juhtis senaatorite tähelepanu sellele tähtpäevale. Ta kinnitas, et ta teeb seda mitmel põhjusel. Esiteks seepärast, et senat on alati tundnud huvi vähemuste vastu ning paljud senaatorid tunnevad Balti päritoluga patrioote. Teiseks põhjusel, et Balti Liit Kanadas korraldab Parlamendimäel Balti õhtu ja kolmandaks tunnevad kõik senaatorid tõenäoliselt selle väikese vabariigi ajalugu. See riik sai endale 60 aastat tagasi iseseisvuse, millise perioodi kestel seal rakendati suuri sotsiaalseid reforme ning riik oli pioneeriks paljudele suurtele saavutustele. Hiljem toimus põhiseaduse muutmine, mille raamides tehti uuendusi parlamendi institutsioonides. Senaator Thompson tegi senatile ettepaneku selle uue põhiseadusega tutvunemiseks, kuna selles on eriti kaitstud vähemuste huvid. Ta avaldas arvamist, et kõik senaatorid ühinevad temaga tunnustades vabade meeste erakorralisi võimeid ja tahet kui neile antakse võimalus ise oma põhiseaduse koostamiseks ja oma saatuse üle otsustamiseks. Meie kõik konstateerime kahetsusega, et selle väikese vabariigi iseseisvus kehtis ainult kakskümmend aastat ning et ta praegu kannatab okupatsiooni all, lõpetas Thompson.

David Crombie kandideerib parlamenti

Toronto linnapea David Crombie tegi teatavaks, et ta kandideerib järgmistel üldvalimistel Ottawa föderaalparlamenti Toronto Rosedale'i valimispiirkonnas. Crombie mainis, et Kanada rahvale jatkub kümne aastasest Trudeau valitsemisajast. Crombie vastaseks tuleb liberaalide partei esindajana tõenäoliselt Toronto ülikooli praegune rektor dr. Evans, keda mõned poliitilised vaatlejad peavad isegi Trudeau järglaseks Kanada liberaalide partei juhi kohale.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
29 WESTMORE Dr., Suite 206
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

arusaadav ja mõistetav, kuidas on võimalik nimetada N. Liitu „heaks" ja KGB-d „pahaks", ning eraldada neid kui kahte üksteisest eraldi seisvat ja üksteisega vastuolus olevat struktuuri. See lihtne tõde peaks juba ammu olema ka läänemaailmas teada, et N. Liit on kommunistlikule parteile kuuluv riik ja KGB on kommunistliku partei parem käsi selle riigi koos hoidmiseks ja selle võimupiiride laiendamiseks. Ottawast kuulutatud loogika kohaselt võiksime näiteks ütelda ka mõne inimese kohta, et ta on hea, sõbralik ja koostöötahteline inimene, ainult tema parem käsi teeb sageli karutempe ja kipub teisi inimesi põhjusetult lööma ja terroriseerima.

AMI

Eesti Vabariigi 60. aastapäeval esinesid Peetri kiriku jumalateenistusel ja järgneval koosviibimisel noored viiuldajad Inga-Pia Korjuse juhatusel. Pildil vasakult Linda Laur, I.-P. Korjus, Heidi Laikve, Stella Triglav, Sarah Pihel, Liis Truuvert ja Imbi Medri. Foto: Vaba Eestlane

Julgustavaid sõnu ja muusikat kodumaale

Järjekordne „Sõnasild" Toronto Eesti Majas

Traditsiooniline Eestlaste Kesknõukogu Kanadas „Sõnasild kodumaale" toimus möödunud pühapäeval rohkearvulise publiku kaasaelamisel Torontos Eesti Maja suures saalis. Kavalises osas oli rikkalik kontsertosa ning terve rida sõnasilla kohaseid kõnesid.

Palve kodumaale pidas Vana Andrese koguduse õpetaja Andres Taul. Õpetaja mainis, et Jumal on raskes olukorras meie kõige suurem abimees, mida kinnitab ka üsuisa Martin Luther oma üldtuntud luteri kiriku hümnis „Üks kindel linn ja varjupaik". Inimesed unustavad aga kahjuks sageli Jumala kui oma kõige tugevama liitlase. Sõnavõtule järgnes õpetajalt haarav palvus.

Aupeakonsul I. Heinsoo oma tervituses kodumaale kirjeldas eriti,

millise suure kaasaelamisega toimusid Torontos paljud kokkutulekud, aktused ja jumalateenistused Eesti Vabariigi 60. aastapäeva tähistamiseks, millega kinnitati usku meie rahva tulevikku ja iseseisvuse taastamisesse.

Kõikides sõnavõttudes kajastus juhtmõttena soov ja nõue, et peame jääma truuks eestlusele. Kõneleja mainis, et aastapäeval pühendati eriti suurt tähelepanu noortele ning ta tsiteeris väljavõtteid gaid Aime Nurmse sõnavõtust gaidide Vabariigi aastapäeva koondusel, milles tiivustati noori vanade käes ülesandeid üle võtma ja Eesti iseseisvuse eest võitlema.

Toronto Eesti Vanemgaidide Koor G. Mitti juhatusel esitas neli laulu, „Edasi lauluga", „Laul kodumaast", „Oi, minu lemmik" ja „Vana Tallinn", saades nagu alati suurte poolehoiuavalduste osaliseks, mille tänuks esitati veel üks lisapala.

EKN-u esimees U. Petersoo mainis,

et eestlane on alati pidanud võitlema põhiliste inimõiguste ja enesemääramise õiguste eest, mis teistele rahvastele on garanteeritud.

Esimees nentis, et lääneriigid lootsid pärast Teist maailmasõda maailmaprobleeme lepingutega korraldada kuid nad said suurte pettumuste osalisteks. Kõneleja avaldas siiski optimistlikult lootust, et vaba maailm alustab nüüd nõudmist põhiliste inimõiguste rakendamiseks N. Liidus ning sellele järgneb ka õiguste nõudmine rahvastele.

Muusikalises osas esitas sopran Onne Laikve C. Kipperi klaverisaatel J. Aaviku „Kojuigatsuse" ja L. Virkhausi „Kodumajake", millele järgnes gaid Aime Nurmse nooruslikust entusiasmist kantud kõne teemal „Eesti noored vabadusvõitluses". Aime Nurmse tõstis ülles küsimuse, kas vabaduse taotlemine Eestile ei ole suur unistus. Ta vastas sellele eitavalt ja kinnitas, et ka 1917. aasta lõpul, vene okupatsiooni ajal, ei olnud eestlastel põhjust uskuda, et nad saavad vabaks, kuid juba järgmisel aastal kuulutati välja Eesti Vabariik. Noor kõneleja mainis, et passiivne lootus ei vii meid siiski kuhugile ja meil on vaja üksmeelt, kindlust ja aktiivsust, et meie oleksime võimelised Eesti iseseisvust taastama.

Järgnes jällegi muusikaline osa. Bariton A. Kittask laulis J. Kiviku klaverisaatel kaks laulu — Arthur Kapi „Kütkes" ja „Jesaja kuulutamine" J. Hiobi kantaadist „Largo religioso".

Kõne teemal „Valvel inimõiguste eest" pidas EKN-u väliskomisjoni esimees L. Leivat, kes mainis, et Belgradis on Euroopa julgeolekukonverentsi järelkonverents lõppfaasis, kuid meie ei saa rahul olla selle nõupidamise lõpptulemustega, kuna see ei andnud neid tulemusi mida meie lootsime. Kommunistlikud riigid eesotsas N. Liiduga keeldusid inimõiguste küsimuste arutamisest ning meil jääb ainult loota, et neid arutatakse järgmisel 1980. aastal toimuval konverentsil.

L. Leivat luges ette väljavõtteid Helsingi kokkulepetest inimõiguste ja enesemääramise õiguste rakendamise kohta ning kinnitas, et venelased ei ole neid kokkuleppeid austanud ning keeldusid neid ka arutamast.

Kuigi Eesti vabadus ei ole käegakatsutavas kauguses, peame siiski vajalt jatkama võitlust selle saavutamiseks, kinnitas kõneleja.

Kuna kava lõpuosas ettenähtud Eesti Kunstide Keskuse noored talendid teise käimasoleva ürituse viibimise tõttu õigel ajal kohale ei jõudnud, siis kandis Eesti Sihtkapital Kanadas esimees H. Lupp ette ettekande Sihtkapitali tegevusest, millele järgnes lõppsõna Eestlaste Kesknõukogu Kanadas rahvuskultuurilise komisjoni esimehelt S. Ehvertilt, kes tänas kõiki esinejaid ja mainis, et nii nagu eesti noorus varematel aegadel,

nii ka meie praegune pealekasvav noorus täidab oma rahvuslikku ülesandeid töös ja võitluses.

Sõnasild lõppes ühise hümniga.

Hiljem helilindistatf „Sõnasillale" Eesti Kunstide Keskuse esimehe Stella Kersoni ja Mare Tiido sõnavõtud, mida täiendasid noored muusikud. Roy Madalvee esitas flöödil Nora-Mall Kersoni klaverisaatel „Kaasaegsed skitsid" ja Michail Jozefacki tshellol ja Peeter Tammearu klaveril esitasid P. Tammearu loomingu „Sonaat tshellole ja klaverile".

USA ekspert kiidab eesti tantsitari loomingut

New Yorgis ilmus inglise keeles nõukogude teos „Vene balletist minevikus ja nüüd" (raamat A. Demidovi sulest on ka eesti keeles ilmunud Tallinnas), mida arvustab suurlehe New York Timesi arvustaja Don McDonagh pealkirja all „Political Dancing" (Poliitiline tants).

Autor rõhutab, et raamat on kokkuvõte nõukogude tantsust viimase kümnendi jooksul nähtuna Kremli kultuuriministeeriumi prillide läbi.

Muu hulgas kirjutab Don McDonagh, et teda huvitab raamat siiski, kuna selles on juttu tantsijatarist-koreograafist Maia Murdmaast, keda võimud eriti hästi ei näe, kuna ta ei käi vana balleti jälgedes

ja on üks neist, kes on sundinud kroonukoreograafe taluma ka pisut eksperimentaalsust balleti loomingus.

Maia Murdmaa juures on muusika lähtekohaks produktsioonile nii nagu see oli Balanchine meetodiks, ütleb kriitik ja lisab: „Ta pooldab sündmusteta ühevaatuselisi balletiseadeid, kus tants areneb vabalt ja iseseisvalt, alludes lavastaja ettekirjutustele sõltumata libretost". See kõik on kaugel sellest, kus N. Liidus väideti, et Balanchine ballett on „ebainimlik" ja nimetati seda „formalismiks".

Kriitik paneb tähele, et raamat ei kõnele läände põgenenud kuulsustest, nagu Nurejev, Makarova ja Panovid, kes N. Liidus kehtivate mõistete järele on muutunud „lurjusteks".

Vene Bolshoi ballett on aastatega muutunud. Kui varem abstraktne ballett ei olnud lubatud, siis lubatakse nüüd ka sellega katsetada väljaspool koosseisu seisvate koreograafide poolt, nagu seda on Mai Murdmaa, kirjutab Don McDonagh, kes tutvustab Murdmaad eestlasena ja hindab kõrgelt tema andekust, mõistes raskusi, mis N. Liidus looval inimesel tekivad.

Möödunud sügisel alustati Rootsis Metsakodu lasketiirul uusehitusega, mis oli alul mõeldud katusealusena noortele laskuritele vihmase ilma puhul. Sellest tagasihoidlikust plaanist kujunes aga hoopis korralik ehitus, kus ka mitmeid muid funktsioone on võimalik täita. Ehitustööd käivad ka talvel talgukorras vabadel nädalalõppudel. Maja peab olema valmis maikuu keskpaiku algavaks noorte laskespordi laagriks.

GM
REIN KORPEL
CHEVROLET-OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

E.V. 60. aastapäev Lõuna-Floridas

Lõuna-Florida Eestlaste Koondise poolt korraldatuna toimus 24. veebruaril Eesti Vabariigi juubeli aastapäeva aktus ja järgnev pidulik koosviibimine. Aktuse avasõna ütles Harald Luning, informeeriv ja hingestatud aktusekõne oli Rahvuskomitee liikmelt Jyri Kork'ilt, kes oli selleks Washingtonist kohale saabunud, lõppsõna oli koondise esimees Harald Hinno'lt. Aktust ilustas lauluansambel kolme lauluga, Piret Ilus kandlemänguga, rahvatantsijad Heino Laasi juhatusel ja südamest südamesse minev deklamatsioon Helmi Kõivalt.

Aktusele järgnes aastapäeva ball. Aastapäeva pidustused olid hästi ja ladusalt korraldatud, rahva tuju ülev ja pidulised lahkusid heas meeleolus ja viisid kaasa ilusaid mälestusi.

Pidulisi oli kokkutulnud rekordiliselt, kaugelt üle 200 inimese. Saal oli tulvil. On selge, et tulevikus tuleb suuremad ruumid üürida. Rahvuskaaslasi oli tulnud paljudest osariikidest, Kanadast ja isegi Lõuna-Ameerikast.

Lõuna-Florida Eestlaste Koondise üritused on kujunenud tõhusaks eestlaste kokkutoomise algatuseks. Tänu heale ja soojale **kliimale tuleb siia rahvuskaaslasi** puhkusele paljudest maadest ja meeleolurikaste kokkutulekute korraldamine koondab nad koos kohalike eestlastega ühiseks pereks.

o

19. märtsil, see on Palmipuude pühal, toimub Lõuna-Florida Eesti Kirikus, Hollywoodis, (St. John kiriku ruumes) ülestõusmispüha jumalateenistus. Oodatakse suurearvulist osavõttu.

E. T.

© Jüri Täht, tshellokunstnik ja muusikamagister on ka hea maletaja. Ta kuulub USA kirimale 40-mehelisse esindusmeeskonda, millisel algas matsh Lõuna-Saksamaa maleklubide meeskonnaga.

KAASMAALASED
Laenu vajaduse korral kasutage Toronto Eesti Ühispanga madalaid laenuintressimäärasid.
HÜPOTEEKLAENUD 9,5% aastas
Intressid arvestatud veerandaasta viisi. Laenud on lahtised.
PERSONAALLAENUD 10,2% aastas
Personaallaenud on laenuvõtja surma või jäädava töövõimetuse puhul kindlustatud $10 000.— ulatuses.
ÜHENDUSES ON JÕUD!

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$30.—	$32.—
Poolaastas	$16.—	$17.—
Veerandaastas	$ 9.—	$ 9.50

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$48.—	$53.—
Poolaastas	$25.50	$27.50
Veerandaastas	$13.50	$15.—

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $62.—, poolaastas $31.50, veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 30 centi. Üksiknumbri hind 35 centi.

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või posti rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „----"
---------- 197 . Tellimise katteks lisan $ ---------- siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi ----------
Aadress ----------

MARIA KÜLVET

Sündinud 3. augustil 1897
Surnud 6. märtsil 1978 Tallinnas

Leinas

„Õndsad on need,
kes Issandas surevad!"
Ilm. 14:13

ILMAR ja VAIKE

HEAD SÕPRA KODU-EESTIST

MARIA KÜLVET'ii

mälestavad

BERHARD JÕE abikaasaga
EDGAR MARTEN perega
TELMA HOLMBERG perega
AARE KOLGA perega

LAHKUS MEIE ARMAS EMA

LYDIA KORE

Neiuna Vilmanson
Sündinud 5. jaanuaril 1893 Liigvallas
Surnud 7. märtsil 1978 Stokholmis

Leinavad

POEG perekonnaga Torontos ja
TÜTAR perekonnaga Stokholmis

RAHULIKKU PUHKAMIST KODUMAA MULLAS, ARMAS ÕPETAJA

LIIS STERNFELDT-TEASTE

L. JUSKE
K. KIIN-SALURAND
L. LEST-SUTT
S. TAMBERG-SPRENK
M. VIILUP
A. VIILUP-TOMINGAS
K. VOIKO

4812 YONGE STREET (Sheppardi lähedal) 221-1159
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 106 aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja tasulaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON
FUNERAL HOMES LTD.
467 Sherbourne St., Toronto 5, Ont.
Telefon 924-1408

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8
Tel. 466-1951 või 466-1502
Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahktööd, puuniker-dused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

EESTI SIHTKAPITAL
KANADAS
meie ühiskonna teenistuses
Eesti Majas
958 Broadview Ave. Toronto,
Ont. M4K 2R6

Ⓘ Uus-Meremaa filmitäht Louise Pajo kelle isa eestlane, ema inglanna, esines mitu aastat Uus-Meremaa TV-filmides. Möödunud aastal siirdus ta Austraaliasse, kus ta praegu kaasa mängib Melbournes filmimisel olevas 13 episoodis filmis „Copshop". Ta mängib filmis naisdetektiivi osa. Film ongi juba esitamisel Austraalia TV-s. Peale selle filmi esineb Louise Pajo veel TV-reklaamides Austraalias. Jõulu ajavahemikul viibis ta kodulinnas, Aucklandis, külastades seal elavat ema.

KALLIST VENDA, ONU JA SUGULAST

ALEKSANDER KLAAR'i

sündinud 3. augustil 1906 Muhus
surnud 7. märtsil 1978 Stokholmis

mälestavad kurbuses

SALME RANDSALU abikaasaga
ARNE RANDSALU perekonnaga
HELJO MUUL perekonnaga
NAADI KUPP abikaasaga
LEIDA MARLEY perekonnaga

SURMA LÄBI LAHKUNUD SUGULAST JA SÕPRA

JAAN LIIS'i

sündinud 30. augustil 1894 Saaremaal, Agulas
surnud 19. veebruaril 1978 Vancouveris

Surm sai Sulle rahutoojaks,
päästjaks kurja ilma seest.
Hinga rahus kuni Looja,
äratab Sind haua seest.

leinavad sügavas kurbuses

SOFIA LÕHMUS lastega
LEONID LÕUGAS perekonnaga

HEAD SÕPRA JA KAASSPORTLAST TALLINNA SS KALEVIST

ANDI ARENDI't

mälestavad

ANDRUSSON, UNO
ARUVALD, EVALD
BOCKFELDT, BORIS
KALM, GEORG
KALM, NIKOLAI
KESS, OTTOMAR
KIILI, AGU
PRAKS, IVAR
PUHM, OSKAR
REMMELKOOR, ARNOLD
RISTMÄE, OSKAR
VIKSTEN, RALF

Martha (Margareta) Pügi

IN MEMORIAM

Sina, kallis kooliõde, puhkad juba kodumaa mullas, aga mina rändan veel võõrsil. Minu mälestusis oleme ikka veel Tudulinna, selle omapärase ja armsa küla (mitte linna!) algkoolis ja istume kõrvuti pingis. Olid elav ja koerust täis, vedasid mindki kaasa. Ja siis seisime kord mõlemad tahvli juures nurgas, sest just siis, kui jooksime pinkide otsas, tabas meid koolmeister Maasik. Sina irvitasid, mina aga töinasin. Milline häbi seista nurgas! Ulusin veel koduteelgi! See nurgas-seismine jäi mulle esmaseks ja viimaseks. Aga kui tore oli siiski kaasa teha kõike, mis Sulle meelde tuli! Aga edaspidi olin ettevaatlikum. Aastaid hiljem istusin Sinu ja Su perekonna ilusas majas Tartus poole ööni, juteldes minevikust. Aga siis kadus kontakt meie vahel. Kuulsin, et olid käinud oma pojal külas Kanadas, oh, kuis oleksin Sind jälle kohanud! Aga ma ei teadnud, et olid saanud loa tulla välja kodumaalt. Mõtlesin: järgmine kord, kui tuled, otsin üles Su poja aadressi ja tulen Sinuga kohtama. Ei enam! Meenus rõõmus ja muretu lapsepõlv, lugedes Sinu surmateadet. Mu südamlik kaastunne Su pojale ja tema perekonnale!

MARTA BLUM-KOPPEL
San Franciscos

Karl Varik

IN MEMORIAM

3. märtsil s.a. lahkus elavate kirjast Karl Varik, kes omas meie Vabadussõjas ülesnäidatud vapruse eesti Vabadusristi II/3.

Karl Varik sündis 11. mail 1896 Rannu vallas Tartumaal. Lõpetas 1917. aastal Tartu Realkooli ning alustas 1918. aasta sügisel õpinguid Riia Polütehnikumi keemia osakonnas. Samal ajal organiseerus Riias 1900. aastal asutatud eesti korporatsioon Vironia'sse. Aga juba sama aasta novembrikuu lõpul saabus kodumaalt teade, et vene väed, saksa okupatsiooni vägede lahkumise puhul, on sakslastele kallale tunginud ja ootavad soodsat hetke Eesti ründamiseks.

30. novembril kutsuti ajaviitmatult kokku Vironia ruumidesse koosolek, millest osa võtsid ka Tartust saabunud Eesti Üliõpilaste Seltsi esindajad ja kuhu olid palutud ka kõik Riias õppivad eesti üliõpilased. Sellel koosolekul kutsusid vironlased kõiki kokku tulnud üliõpilasi otsekohe astuma vabatahtlikult eesti rahvaväkke ja 2. detsembril Tallinnas, Estonia teatrimajas asetleidnud Vironia koosolekul otsustati seda ka teha in corpore. Karl Varik astus ratsapolku, mille ülemaks oli vanem vironlane rittmeister Gustav Joonson ning määrati 3. eskadroni kuulipildujate rühma. Ratsapolgu ajalugu kirjutab, kirjeldades Võru all Vareste küla juures 7. aprillil 1919. aastal peetud lahingust muuseas: „Kui vaenlane juba ühest küla äärest sees oli, jõudis kohale noorem allohvitser Karl Varik oma kergekuulipildujа „Lewis'ga". Umbes 30 sammu kauguselt avas ta tule. Vaenlane jäi peatuma. Allohvitser Varik sai raskesti haavata, kuid tulistas sellest hoolimata oma „Lewis'iga" seni, kui varu kohale jõudis." See vast iseloomustab kõige paremini lahkunut, keda tundsime teovõimsa, vaikse ja tagasihoidliku mehena.

Pärast Vabadussõda õppis Karl Varik Tartu Ülikoolis keemiat. Ta rakendas oma teadmisi keemikuna Tallinnas A/E Ekstraktor'i Tajmevõi ja Õlitehases.

Siirdudes põgenikuna 1944. aastal septembrikuu lõpul Saksamaale, kus töötas lühemat aega Karl Dursomidt'i Laki ja Värnitsatööstuses Aussinginis, mille järgi veetis aastaid 1945—1950 Baieris Augsburg-Hochfeldi põgenikelaagris.

1950. aastal emigreerus Karl Varik koos oma perekonnaga Ühendriikidesse kus asus elama Syracuse'i, töötades pikemat aega enne pensionile minekut Solvay Process Div. Allied Chemical Corp. juures keemikuna.

Nüüd kus see tubli mees on lahkunud elavate kirjast, jääb tema sõpradel Vironias, samuti kui tema Vabadusristi vendadel soovida: Puhka rahus vapper kaasvõitleja!

Kaljo Raidi teismelised laulud

Möödunud pühapäeval tähistas T. E. Baptisti kogudus oma õpetaja K. Raidi sünnipäeva teismelise laulude õhtuga, kus koorid ja solistid esitasid helilooja poolt 1938—41 loodud koorilaule ja ühe instrumentaaltöö. Helilooja K. Raid ise kommenteeris seda ajajärku, andes lähtekohti mõjutustest loovtööle asumiseks ja tutvustas seda sõprusringi, kus ta looming kohe kooriliteratuurina kasutusele võeti. Õhtul olid kaastegevad T. E. B. K. segakoor P. Kaupsi juhatusel, noortekoor Aime Hanslepa juhatusel, laulusolistina Asta Kaups ja instrumentaalsolistina K. Raid, kuna oreli ja klaverisaatjaiks olid C. Kipper, Anne Alkok ja K. Raid. Lisaks esitati kaks K. Raidi koorilaulu helilindilt.

K. Raid iseloomustas 1915—30-ndate aastate vahel sündinuid kui õnnetut põlvkonda, kes on pidanud sõjakannatusi läbi elama ja selle traagikat oma hinges tundma. Aga ta teismelise aastad olid siiski õnnelikud koduga Nõmmel, kooliaastatega Tallinnas, muusikalise tööga Nõmme baptisti koguduses, kus ta laulis kooris ja tegi oma esimesi katseid komponeerimisel. Nende aastate jooksul kirjutas ta 30 koorilaulu ja paarkümmend instrumentaaltööd. Neist tuntulmaks on saanud A. Haava sõnadele loodud „Järv leegib ehapaistel", mis T. Meeslaulu Seltsi poolt auhinnati. Suurima populaarsuse on saanud E. Enno sõnadele kirjutatud „Hõõgamine" segakoorile, milles on kogu-ni teatavat prohvetlikkust, et „kuldkeeled on tõmmatud üle vee", siis see vesi on nüüdseks kodumaa vahel saanud väga laiaks.

Ta kirjeldas oma loomingulaadi ja ütles, et noored on julged, otsivat keerukust ja mõni töö on algeline ning konarlik. Enamus sõnade autoreist olid üldtuntud autorid ja vabakoguduse vaimulikud luuletajad, kõige rohkem oma kooriliikmeid, kellest peagu igaüks luuletas. Need on mõned juhul natuke krobelised, aga ehtsa, tsentraalse kristliku tunnetusega.

Rääkides muusikalistest mõjutustest, ta seletas, et 13-aastaselt koolis käies oli koolivendi kel oli muusikalisi huvisid, mõni poistest komponeeris. Siis hakkas ka tema katsetama. Neis katseis on siirust, need on tulnud tõesti südamest..

Nende kommenteerivate märkuste vahel koguduse segakoor P. Kaupsi juhatusel laulis P. Sinki sõnadele loodud „Elu", M. Rukki sõnadele loodud „Kevadviis hinges", M. Orava sõnadele loodud „See rist" ja M. Kalviku sõnadele loodud „Mu Jeesus". K. Raidi voolavas ja harmoonilises helikeeles kirjutatud tööd paisusid viimaste juures võimsaks koraaliks. Segakoor oma arvuka liikmeskonnaga ja heade häältega ning usulise vaimukiillusega laulis iga helitöö kuulajate südamesse.

Noortekoor A Hanslepa juhatusel laulis „Õnnelik noorus" (sõnad E. Kõrma) ja „Noorus kristlusele-' (sõnad V. Niit). Viimase lauluga ühines noortekooriga ka K. Raid ise tundes, et aastate vahemaa selle loomisest oli nagu kadunud. Klaveril saatis Anne Alkok, orelil C. Kipper. Helilindilt esitati „Hõõgamine" (E. Enno) ja „Igatsus koju" (L. Aver). Nende kõrval mängis K. Raid ise tshellol oma helitöö „Largo", klaveril saatis C. Kipper ja Asta Kaups laulis „Igatsus" (sõnad M. Kalvikult), kuna K. Raid saatis klaveril. Ka noortekoor on arvuka liikmeskonnaga koor, kelle noored hääled ja vaimustusest hõõgav lauluhoog tõi esile kaugelt noorusmaalt noorusliku loojaallmega helilooja.

Et näidata vahet selleaegse ja tänapäevase noorte poolt loodavate helitööde juures, laulis noortekoor ühe C. Kipperi ja ühe R. Luupi koorilaulu, mis olid võrreldes K. Raidi meloodilisuse ja harmoonia kõrval rikkamate rütmide ja akordide valikuga.

Selle muusikalise sündmusega tähistas kogudus oma õpetaja ja ta kaksikõe sünnipäeva, mis jätkus peale kontserti all saalis sünnipäevakohvi ja kookide juures, kus neile koguduse poolt õnnitlusi ja kinke toodi.

TEADAAN
A/S. Eesti Ma
rontos aktsionä
A/S. Eesti Maja Toro
line peakoosolek toimu
val, 19. märtsil s.a. kel
Eesti Majas, millest k
näre palume lahkesti
Ainult aktsionäride su
lise peakoosolekust ja
osavõtuga tagatakse
Ühiskodule, Eesti Maja
aktsionäridele soovikо
tus.
PÄEVAKORRAS:
1. Koosoleku avamine
damine
2. Tegevus ja majandu
anded
3. Tegevuskava ja eela
4. Valimised
5. Koosolekul algatatud
6. Läbirääkimised.
Kui ettenähtud kellaa
mi kohal ei ole, siis pe
olek üks tund hiljem,
kokkutulnud aktsionäri
Neil aktsionäridel, k
peakoosolekust osa võ
alusel, on võimalik o
hääli ülekanda mõnele
ti Maja aktsionärile va
se kaudu. Organisatsi
oma esindajad peakoos
võtmiseks varustada
tusega.
Torontos, 3. märtsil
Lugupidavalt
N. VALGE,
L. SAARNIIT

Fac
On W
940 ALNESS
DOWNSVIEW
5-tollised jätkudet
veerennid
ALCAN VÄRVITO
valge, pruun, must,
metsaroheli
Varustame ISETEGI
veerennidega ja sin
kuuluvaga
HELISTAG
FACTORY
WHEEL
661-3843

FINN-A
Teen kõiki mehaanili
(mitte kereti
3323 Danforth Ave.
RISTO SAAREN

JAAN AL
KATUSET
Tel. 699-5
Teeme uusi ja para
nii linnas kui ka

Hea klave
eluaegne invest
Suur valik tu
hinnaalandus
Ka rentimi
Saadaval kõik
instrumendi
REME
HOUSE OF MUSI
553 Queen St. West
M5V 2B6 • Tel.

TEADAANNE

A/S. Eesti Maja Torontos aktsionäridele.

A/S. Eesti Maja Torontos korraline peakoosolek toimub pühapäeval, 19. märtsil s.a. kell 12 päeval Eesti Majas, millest kõiki aktsionäre palume lahkesti osa võtta.

Ainult aktsionäride suuremaarvulise peakoosolekust ja valimistest osavõtuga tagatakse Eestlaste Ühiskodule, Eesti Majale Torontos, aktsionäridele soovikohane juhatus.

PÄEVAKORRAS:

1. Koosoleku avamine ja rakendamine
2. Tegevus ja majanduslikud aruanded
3. Tegevuskava ja eelarve
4. Valimised
5. Koosolekul algatatud küsimused
6. Läbirääkimised.

Kui ettenähtud kellaajaks kvoorumi kohal ei ole, siis peetakse koosolek üks tund hiljem, vaatamata kokkutulnud aktsionäride arvule.

Neil aktsionäridel, kes soovivad peakoosolekust osa võtta volituse alusel, on võimalik oma aktsiate hääli ülekanda mõnele teisele Eesti Maja aktsionärile vastava volituse kaudu. Organisatsioone palume oma esindajad peakoosolekust osavõtmiseks varustada vastava volitusega.

Torontos, 3. märtsil 1978.

Lugupidavalt
N. VALGE, esimees
L. SAARNIIT, sekretär

5-tollised jätkudeta vihmaveerennid
ALCAN VÄRVITOONIDES
valge, pruun, must, helebeesh, metsaroheline
Varustame ISETEGIJAID vihmaveerennidega ja sinna juurdekuuluvaga
HELISTAGE
FACTORY ON WHEELS
661-3843 661-3021

FINN-AUTO
Teen kõiki mehaanilisi parandusi (mitte keretöid)
3323 Danforth Ave. Tel. 691-9553
RISTO SAARENVIRTA

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 699-5295
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates

Pianos
Hea klaver on eluaegne investeering!
Suur valik tunduva hinnaalandusega.
Ka rentimine.
Saadaval kõik muusika instrumendid.
REMENY
HOUSE OF MUSIC LTD.
553 Queen St. West, Toronto
M5V 2B6 ● Tel. 363-1966

Selgitati Belgradi konverentsi

Balti rahvusgruppide esindajad Kanada välisministeeriumis

Balti Õhtu puhul oli balti keskorganisatsioonide esindajail Ottawas välisministeeriumis läbirääkimisi Euroopa osakonna juhtivate jõududega balti rahvusgruppe huvitavais küsimusis. Läbirääkimistest võtsid osa välisministeeriumi Europa osakonna juhataja O. Chistoff, osakonna abijuhataja ja Vene jaoskonna juhataja, ning balti keskorganisatsioonide poolt Balti Liidu esimees L. Leivat, EKN esimees U. Petersoo ja abiesimees H. Lupp, Läti Liidu poolt esimees T. Kronbergs ja abiesimees dr. L. Lukss ja Leedu Ühiskonna esindaja A. Jazukonis. Kõneluses välisministeeriumis kestsid üle tunni aja.

Läbirääkimistel Balti Liidu esimees L. Leivat esitas mitmeid küsimusi, millede selgitamisest balti rahvusgrupid on huvitatud. Pikemalt ja üksikasjalikumalt peatuti Belgradi konverentsiga ühenduses olevate küsimuste juures. Euroopa osakonna juhataja O. Chistoff selgitas lähemalt Belgradis kujunenud olukorda.

Sealsed läbirääkimised läksid tegelikult ummikusse venelaste vastuseisu pärast inimõiguste küsimuses.

Suuri raskusi on tekkinud lõpukokkuvõtte koostamisel. On esitatud mitu varianti venelaste ja erapooletute poolt, kuid need ei ole olnud lääneriikidele vastuvõetavad. Venelased ei taha inimõiguste küsimuses midagi lõpukokkuvõttesse sisse võtta. Et konverentsi lõpetada, tuleb konverentsi lõpu deklaratsioon väga üldsõnaline ja väheütlev. Uueks konverentsiks tullakse kokku kahe aasta pärast Madridis.

Läbirääkimistel rõhutasid välisministeeriumi esindajad, et balti rahvusgruppide poolt esitatud materjalid, milledega välisministeeriumi varustati, on olnud väärtuslikud ja Kanadą delegatsioon on nendega lähemalt tutvunenud. Tuleb ka edaspidi kontakti hoida.

Kanada ei loe Helsingi deklaratsiooni inimõiguste küsimuste käsitamist lõpetatuks, vaid see on ennem algus, ja neid küsimusi käsitatakse ka edaspidi.

Kokkusaamisel välisministeeriumis käsitati ka mõningaid teisi balti rahvaid ja üldpoliitilist olukorda puudutavaid küsimusi.

Balti rahvaste koostöö vajalik ka rahu ajal

Kanada Balti Sõjaveteranide Liidu konverents toimus 4. märtsil leedu kiriku „Exibit Hall'is" 999 College Str. Torontos. Osavõtjad olid Lõuna-Ontario ühingud 32 delegaadiga. Ürituse avas Liidu president S. Jokubaitis (leedu), millele järgnes lippude sissetoomine A. Jurs'i juhatusel. Palvuse ütles leedu õpetaja A. Simanavicius. Koosoleku juhatajaks valiti K. Tori ja sekretäriks O. Berztiss (läti). Aukülalisi, osavõtvate ühingute esimehi ja Liidu juhatust tutvustas Liidu president.

Aktusekõnelejaks oli palutud Eesti aukonsul Kanadas I. Heinsoo, kes kõne sissejuhatuseks ütles, et ta tunneb ennast siin nagu üks delegaatidest, mitte kui aukülaline, kuna ta ise on TEVÜ liige ja kaitsnud oma kodumaad relvaga käes II maailmasõjas.

Ta leidis, et sõjaveteranide organisatsioonide peasihiks peab olema alles hoida vastupanuliikumine Balti riikides ja hoiatada kogu lääne maailma kommunistliku maailma valitsemisohu eest.

Teiseks ülesandeks on toetada oma keskorganisatsioone nende tegevuses. Meie selgitustöö on hakanud viimasel ajal vilja kandma, eriti Balti Õhtutega Ottawas ja Balti riikide esindajaid lostakse kogu ikestatud Ida-Euroopa riikide eestkostjateks.

Viimased sündmused on näidanud, et Vene osariik on hakanud rohkem oma võimu avaldama teiste „vabariikide" üle. Kuid ka Venemaa seisab probleemide ees, kuna praegune juhtkond on vananenud ning haiglane, mis ligemal ajal tekitab võitluse võimu järele. Ka on nähteid, et vene noorus on hakanud nõudma omale rohkem isiklikku vabadust, mis on praegusele võimule muutumas suureks probleemiks. Kahju on vaadata, et lääneriigid seda olukorda oma kasuks ära ei kasuta.. Kõneleja lõpetas president K. Pätsi üleskutsega Balti rahvastele

„võidelda oma vabaduse eest nii kodumaal kui ka välismaal seni kuni vabadus saavutatakse.

Järgmiseks läti delegaadid näitasid filmi, mis valmistatud Lätis asuvatest sunnitöölaagritest. Ülesvõtted on tehtud väga julgelt ning asjaosalised on võtnud endale suure riski. Film on asitõendiks, et nõukogude kord töötab ka praegu põhimõtetel kasutades orjade tööjõudu laiaulatuslikult. Arutades okupeeritud kodumaade abistamise küsimusi leiti, et üheks heaks vabadusvõitlejate abistamise teguriks on nende nimede ning kannatuste avalikkuse ette toomine. Varem oletatud venelaste tagakiusamise suurenemine ei ole aset leidnud kuna rezhiim on tundelik välismaa ajakirjanduses avaldatud artiklitele. Samuti peaks ajalehtedes avaldama vene kui ka kohalike kommunistlike funktsionääride nimed ja esile tõstma nende vägivallateod nii inimeste kallal kui ka kultuurivallas.

Liidu sekretär E. Ozols (läti) oma sõnavõtus kahetses balti rahvaste koostöö puudust rahu ajal. Kui Balti riigid võitsid endale vabaduse I maailmasõja ajal, võitlesid eesti, läti ja leedu sõjamehed õlg-õla kõrval punalaviinide vastu ja see toimus ka II maailmasõja ajal. Kahjuks rahu ajal eemalduti üksteisest ja kui vana vaenlane hakkas okupeerima Balti riike ükshaaval, siis polnud abi saada ei vasakult ega paremalt. Paguluses pole ka kasutatud täielikku koostöö võimalust ning kõneleja lootis, et niiidsest peale on koostöö palju tõhusam.

Pärast koosolekut istuti koos kohvilauas ja arutati ühiseid probleeme, et tulevikus kaasa tõmmata kõiki üksikuid ühinguid, sest ühenduses seisab jõud ning olukord on soodne selle kasutamiseks poliitilisel rindel.

VENTILAATORID
lae või seina sisse installeeritud. Moodsad tugevajõulised ventilaatorid vannituppa, kööki või pöörningule. — Tel. 762-9190

Täidan TULUMAKSULEHED teie kodus. Lisasissetulekuta:
a) pensionäridele hinnaalandusega
b) töövõimetuile tasuta
Helistada tel. 494-3147, kl. 4—6 p.l.
VALLY JOHANSON

Kunstnike Koondisele endine juhatus

Eesti Kunstnike Koondis Torontos aasta peakoosolekul, 1. märtsil, valiti tagasi endine juhatus, ning otsustati võimaldada kujutavkunstnikele, kes on esinenud vähemalt ühel zhüriiga kunstinäitusel, osavõtt EKKT XXIII aastanäitusest käesoleva aasta sügisel.

EKKT JUHATUS

Arstiabi kindlustus, alkohoolsed joogid ja sigaretid kallimaks

Ontario provintsi finantsminister Darcy McKeogh esitas parlamendis oma järgmise aasta provintsi eelarve, mis on 14,5 miljardit dollarit ja lõpeb 1 miljardi dollari suuruse puudujäägiga. Eelarve kohaselt suurendatakse makse tubakasaadustelt, alkohoolsetelt jookidelt ja arstiabi kindlustuse preemiatelt. Arstiabi kindlustuse preemiaid suurendatakse alates 1. maist 37,5 protsenti, kusjuures üksikisikud hakkavad maksma senise 16 dollari asemel 22 dollarit ja perekonnad 32 dollari asemel 44 dollarit kuus. Õllehinda tõstetakse 24 pudeliselt kartongilt alates 1. aprillist 15 sendi võrra, Kanada kõvematelt jookidelt 25 sendi võrra pudelilt ja 15 sendi võrra importeeritud jookide pudelilt. Veini hinda tõstetakse 15 senti Kanada veini pudelilt ja 10 senti importeeritud veini pudelilt. 20 sigaretist koosnev pakk sigarette läks alates möödunud kolmapäevast kallimaks 2,8 senti. Valitsus teeb kaevandusettevõtetele 5 miljoni dollari suuruses summas maksusoodustusi, et abistada raskustesse sattunud kaevandusi ning kaotab 7 protsendilise läbikäigumaksu hotelli ja motelliruumidelt, et soodustada turismi.

Hamiltoni eestlane röövlite küüsis

Möödunud nädalal tungisid kaks noort bandiiti Hamiltoni südalinnas kallale eestlasele Alfred Üleojale. Rünnak toimus varajasel õhtutunnil, millal Üleoja lahkus ühest sööklast, et astuda autosse kojusõiduks. Üks röövlitest nõudis raha ja autovõtit, kuna ta kaaslane pidas tänavanurgal valvet. Alfred Üleoja hakkas jõuga ründajale vastu. Kähmluses kukkus eestlane maha, saades röövlilt tugeva saapahoobi puusale. Röövlid põgenesid ilma auto ja rahata.

Kohalekutsutud politsei toimetas kannatanu haiglasse, kus nendiiti puusaluumurret ja väiksemaid vigastusi. Alfred Üleoja on nüüd paranemas ning Hamiltoni politsei jätkab kurjategijate otsimist.

Ilse Mägiste-Bergmani kunstinäitus

Juba kolmandat korda esitab Ilse Mägiste oma töid Toronto publikule. Nagu eelnevatel näitustel, nii ka seekord, on esitatud ainult õlimaalid: maastikud, lilled ja vaikelud. Jääb ainult loota, et ka see näitus leiab sama sooja vastukaja kui eelmised.

Näitus on avatud: laup., 18. märtsil kella 12—9-ni õhtul ja pühap., 19. märtsil kella 12—8-ni õhtul, Toronto Eesti Maja väikeses saalis.

Talvi Jaldre õpilased Kiwanise muusikavõistlustel

Käesoleva aasta veebruaris korraldatud Kiwanise muusikavõistlustel said kohti järgmised Talvi Jaldre klaveristuudio õpilased:

Monika Pint — I koht sonatiinide klassis 12-aastastele, III koht klaverisoolos 12-aastastele.

Tarmo Teng — I koht duo klassis 17-aastastele.

Karin Tari — I koht duo klassis 17-aastastele.

Karen Viinamäe — II koht kontsert-grupi klassis, III koht moderntse muusika trofee klassis.

Oberammergau mängud endises stiilis

OBERAMMERGAU — Oberammergau küla elanikud Lääne-Saksamaal, kes juba aastaid on korraldanud maailmakuulsaid kannatusmänge, lükkasid tagasi neile esitatud ettepaneku, et kannatusmängudel ei tuleks Kristuse surmas süüdistada juute vaid kuradit. Juutide juhid ja nende kristlikud sõbrad toonitavad, et kannatusmängude praegune tekst, mis asetab süü Kristuse surmas juutidele, on vastuolus juutide ja kristlaste vaheliste koostööga ja leppimisega.

EAK realiseerib viimased korterid „EESTI KODUS"
Eestlaste ühiskodus saadaval mõned 2-magamistoaga korterid
koos garaažiga
Saun, supelbassein, seltskondlikud ruumid jne. kasutamise õigusega. Asukoht keset looduslikku ilu ja vaikust.
Hinnad $38000.— kuni $39600.—
Samas müüa 3 EHITUSKRUNTI varustatud puhke- ja mustavee torustikuga.
Informatsioon küsida tel. 231-1792
50 Old Kingston Rd. West Hill, Ont. M1E 4Y1
E. ABISTAMISKOMITEE JUHATUS

VÄLJAMÜÜK kolimise puhul
20% - 40% HINNAALANDUST
● Klaastarbed ● Plastik toidunõud ● Laudlinad
● Küünlad ja küünlajalad ● Ehted ● Saunatarbed
SCANDIA DELICACIES
2½ Manor Rd. E., Toronto — Tel. 489-0162
Äri uus asukoht: 2079 YONGE ST.
Avatakse 30. märtsil

TULUMAKSULEHTEDE TÄITMINE
Kivi Income Tax Service
234 Danforth Ave., Toronto, Ont.
Telefon kontoris 466-4813, kodus 759-3588
PENSIONÄRIDELE HINNAALANDUS

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN
281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.
Soome rukkileib
EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID
Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8.30—3. Esmasp. suletud.

KEVADPÜHADE LAUALE OSTKE MEIE SAADUSI
VIKING FOODS & IMPORTS
133 LAIRD DRIVE, TORONTO M4G 3V5 TELEFON 425-0450
● Suitsukalkunid, -singid, -lõhed, -siiad ja -forellid
● Suitsukilud Soomest
● Soome kilud ja silgud
● Eesti hapukapsad
● Skandinaavia delikatessid ja konservid
● Euroopa juustud
● Eesti ja soome pagarisaadused
● Väga maitsvad islandi rasvaheeringad
● Suur valik mitmesuguseid kalafileesid purkides
SUITSUTAME ostjate poolt toodud lihasaadusi

Juriidiline loeng Jakobi koguduses

Pühapäeval, 19. märtsil, kell 6 p.l. leiab Toronto Jakobi koguduses aset palmipuude püha jumalateenistus. Teenistusele järgneb kohvilaud kiriku kõrvalruumides. Kõneleb advokaat Harry Landra teemal: „Pärijad kodumaal" ning puudutab ka muid pärandustega seoses olevaid küsimusi.

● Henri Malvet valiti Korporatsioon Fraternitas Estica Rootsi Koondise eestseisuse esimeheks. Abiesimeheks on Tõnis Värbu, kirjatoimetajaks Peeter Mark, vanameheks Matti Anniko ja laekuriks Herbert Iir.

Vello Muikma fotoportreed Toronto City Hall'is

Scarboro Conference for the Arts korraldusel esitatakse rida kunstinäitusi Torontos. Üks neist on Vello Muikma fotoportreede kogu, millest seekord tuleb esitamisele 18 tööd.

Muikma kogus on portreesid Toronto eestlasist. See on loodud koos Eesti Kunstide Keskusega ja läheb hiljem rahvusliku kunstipärandi kogusse kavatsetava Eesti Muuseumi omandiks.

Näitus toimub 13. märtsist 30. märtsini Toronto avalikus raamatukogus Toronto City Hall'i hoones. Raamatukogu on avatud esmaspäevast reedeni kell 8.30—6 p.l. ja on laupäeviti suletud.

T. E. Meeskoori perekonnaõhtul laulis Ragnar Pohlak esmakordselt esitamisel olnud Eduard Tobrelutsu laulu „Mu kodumaa". Pildil laulja (vasakul) ja komponist tänutäheks saadud nelgiõiega.

Foto: Vaba Eestlane

Eesti Aiandusklubi innukas tegevus

23. veebruaril toimunud Toronto Eesti Aiandusklubi kaheksandat aasta peakoosolekut juhatas esimees M. Lepik ja protokollis sekretär Maimu Usin. Avasõnale järgnevalt mälestati leinaseisakuga surnud klubiliikmeid H. Tohver'it ja R. Treial'it. Klubi auliige ja laekur J. Hion tähistas veebruaris oma 85 aastast auväärset sünnipäeva. Selpuhul tõsteti esile tema tublit tööpanust aianduses ja klubi juhatuses laekurina. Tugeva aplausi saatel kinnitas Maimu Usin juubilarile kauni nelgiõie rinda. Peakoosolek tegi juhatusele ülesandeks anda lugupeetud juubilarile selpuhul vastav ümbrik.

Tegevusaruandest selgus, et klubil oli möödunud tegevusaastal seitse üritust, keskmise osavõtjate arvuga 48. Liikmemaksu tasusid 73 liiget. Rahalises aruandes moodustasid suuremad kulupostid ruumide üür ja ajalehtede kuulutused. Tegevusaasta lõppes $526,65 ülejäägiga. Astudes uude tegevusaastasse otsustati jätkata senist loengute ja õppekäikude teostamist. Järgmise loenguna toimub 16. märtsil Toronto Eesti Majas ettekanne teemal „Roheline muru ja valge eesti kask". Seekord on lektoriks Owen Soundis asuva Springmounti puukooli omanik ja aianduseriteadlane A. Haavaniit. Aprillis on kavas laudkonnavestlus, kus vaadeldakse mida on uut aianduses ja milliseid probleeme esineb kevadel ilu- ja köögiviljaaias. 1978. a. suvine ja sügisene tegevuskava on koostamisel. Aruanded ja tegevuskava kinnitati ühel häälel. Juhatusse valiti: M. Lepik, E. Kuris, Maimu Usin, J. Roand, J. Hion, M. Joasaare, Silvia Ivardi ja Valve Janson (uus). Revisjonikomisjoni said K. Jõksi, A. Oinus ja Helju Novek.

Järgnes E. Kuris'e ettekanne teemal „Okaspuud iluaias". Ta andis ülevaate iluaias kasutatavatest okaspuudest ja nende kasutamise võimalustest ja esinevatest probleemidest. Loengul anti osavõtjaile Landscape Ontario poolt koostatud ilupuude ja põõsaste istutamisõpetus. Järgnesid valguspildid okaspuudest ja Suur-Toronto parkidest. Elavas arutluses lõppes õnnestunud kokkutulek.

E.Ks

Margus Lee abstraktne loojamaailm

Juba 25. veebr. alates on St. Lawrence Centre Town Halli fuajees olnud Margus Lee akrüülmaalide näitus. Selle ametlik avamine toimus pühap., 5. märtsil seoses EKK kultuurilaureaatide ja stipendiaatide õhtuga. Näitus on avatud 11. märtsini.

M. Lee on praegu elukutselt reklaamkunstnik, kelle väiksemõõtmelisi graafilisi töid on võidud näha viimastel aastatel. Paari aasta eest alustas ka maalimisega kuna ta tundis, et ta on pakatamas ideedest, mis ei anna enne rahu kui ta nende väljendamisega on saanud sisemise rahutunde. Maalimisega aga tulid uued ideed. M. Lee on kasvanud kunstiga, kelle kodus oli kunstilooming igapäevane tegevus ja poegki katsetas isa kõrval oma nägemuste kujutavkunstilist jäädvustamist.

M. Leel on väga positiivne vaade elule, nagu sobibki noorele mehele kes on kiitusega lõpetanud kunstikooli ja võib sel alal edukalt töötada. Sel näitusel on näha seeria katsetusi, mis ühelt vormilt ja ideelt on teisele edasi läinud. Kui tavaline on kunstikooli realismilt ülemineek abstraktsusele, siis praegune menetlus näib juhtivat teda detailse realismi poole. Praegused tööd pole kerged mõistmiseks, need on kommunikatsioonid tundeist, mõjutusist, muljeist, mis lõuendil omale vastava värvi ja vormi on saanud. Neid tuleb mitu korda enne vaadata kui nad „avanevad" ja elavaks saavad. Aga neis on siiski elavat rütmitumnetust ja kompositsioonilist leidlikkust.

Esitatud tööd mõjuvad kunstina, kus amatöörlikkus puudub. Need segatehnilised maalid on jõulised joonte energiast, kus värvid on alati kontrollitud, kuigi nad jätavad ajuti valgumise tunde. Mõnel tööl on ebatavaline muster ja aine näitab huumoritunnet. Üldiselt on neis sulavad vormid, mõnel kraapimisega pinnatekstuuri saavutatud objekti vorm, mis maitsekalt hakkab silmis elamusest rääkima.

M. Leel on annet ja oskust, aga ta on alles otsimise ajajärgus. Kui ta leiab oma õige loojafilosoofia, siis võib ta oma hea nägemisvõime ja ande rakendada juba oma käekirjalisemate tööde loomiseks.

® Karl Pärl, ühe New Yorgi suurpanga vanem viitsepresident Lõuna-Ameerika alal, on vastu võtnud Venetsueela suurkontserni ACO viitsepresidendi koha Caracases. Pangas oli ta välja teeninud pensioni.

ERILINE
PREEMIATE LOOSIMINE!

Üle 55.000 erivõidu, millede väärtus ületab 2¼ miljonit dollarit . . .

Wintario teemantjuubeli tähistamiseks 16. märtsil toimuval loosimisel.

Selle 75. erilise loosimise puhul kvalifitseerub teie Wintario pilet kõigiks viieks regulaarseks $100.000 loosimiseks

PLUSS

2 erivõitu $75.000
102 erivõitu $7.500
102 erivõitu $750

ja tuhandeid teisi erivõitusid

. . . kogusummas rohkem kui 150.000 võitu, millede väärtus ulatub ligemale 6 miljoni dollarile!

Teie tavaline Wintario pilet annab teile tuhandeid rohkem võimalusi teemantjuubeli preemiate loosimisel. Pilet kehtib kõigi regulaarsete maksuvabade võitude kohta . . . PLUSS KUUS ERILIST PREEMIATE LOOSIMIST, mis hõlmavad kaks 75.000 dollarilist preemiavõitu nendele piletitele, milledel on õige seerianumber ja viiearvulised piletinumbri kombinatsioonid. Lisaks sellele loositakse kaks erinevat viiearvulist numbrit — üks $7500 ja teine $750, PLUSS kaks teist kolmearvulist numbrit, mis võimaldavad üle 18.000 25 dollarilise võidu. Samuti on ette nähtud 35.000 25 dollarilist võitu, mis baseeruvad kolmele viimasele õigele arvule nelja suurema preemiavõidu loosimisel.

Eelmainitud võidud baseeruvad 102 piletite seeria väljaandmisele. Iga pilet võib võita ainult ühe auhinna võidu seoses iga regulaarse või preemia võitnud numbriga. Võitnud piletid tulevad väljamaksuks esitada ühe aasta jooksul pärast loosimise kuupäeva. Üksikasjaliseks informatsiooniks jälgige The Lottery News'i 3. märtsist, mida on võimalik saada piletimüüjate käest.

meie kõik võidame

ONTARIO LOTTERY CORPORATION

wintario
Diamond Jubilee

Otseülekanne TV-s. Jälgige seda neljapäeval, 16. märtsil, kell 9 p.l. Port Colborne'ist.

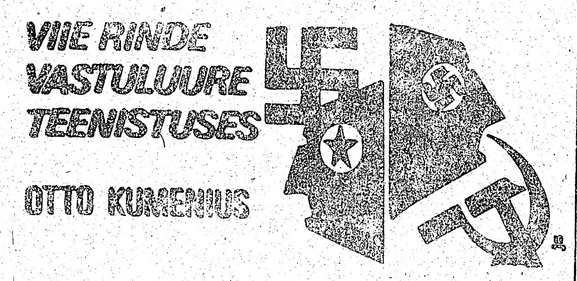

31.

Major Paulus pöördus kiirelt kandadel. Mina omalt poolt vajusin uuesti toolile ja jätkasin oma raportdi kirjutamist. Aga mul oli meeles siiski helistada ka kolonel Stewenile ja rääkida Pauluse külastusest, samuti oma plaanitsuste sujumisest loodetud viisil. Kirjutamine võttis kogu öö. Hommikul päikese tõustes olin valmis, tellisin oma ruumi kanget kohvi ja läksin siis jalutama. Hommikul enne tööaega jätsin raportdi Stewenile ta korterisse. Raport oleks minu „elukindlustus", ütles Stewen ja lubas selle koheselt toimetada Rootsi sõjaväevõimudele.

Raportdis teatasin ka, et kuigi olen soome ohvitser, oleksin valmis ka Rootsi peastaabi teenistusse astuma. Rääkisin Walldéni, Cellariuse ja minu vahel tehtud kokkuleppeist, mille järel spioneerisin Soome peastaabi teadmisel sakslaste kasuks Rootsis. Aga kuna olukord kodumaal oli tugevasti muutunud pakuksin Walldénile mõeldud informatsiooni Rootsi luureteenistusele. Walldéni korraldatud vahistuskatsest Turus ja ta juhtnööridest Soome Stokholmi saatkonnale ei rääkinud ma midagi. Sest need asjad oli Stewen juba kahtlemata teinud teatavaks.

Olin rahuldatud major Paulusele antud „juhtnööridest". Arvustamata majori käitumsit, sain juhuse esineda kolonel Wagnerile, kes pidi määrama siis mulle usaldatava tööpõllu. Selle sammu järel ta tajuks ise juba olukorda, ega muutuks liiga enesekindlaks. Majori pärast ei tundnud ma midagi südamevalu. Ja päris õieti, major reisis paari-kolme päeva pärast. Selle järel oligi mul aeg helistada kolonel Wagnerile. Olin kohanud teda Soomes Büroo Cellariuses. Teatasin, et eespool nimetatud kahe härra läbematu ootamine tegi võimatuks sel ajavahemikul tema ja minu vahel korraldada kohtumist, tal tuli oodata veel mõned päevad. Wagner kahjatses eksitust ja ütles, et ootab mind kohe kui „oht on möödas". Kasutasin selleks kõneks hotelli telefoni, kuna teadsin, et rootslased pidasid mind silmas ja kuulasid mu kõnesid. Nad saaksid sellega olla mänguga kaasas kohe algusest peale.

o

Veel samal õhtul võtsin ühenduse major Steweniga, kes teatas, et rootsi luuremees kapten Eriksson soovis minuga kohata umbes kell 20-e ajal hotell Strandi tagaruumis. Kuulsin veel, et rootslased olid valmis mind vahistama, kui kuulsid minu tulekust. Nad arvasid päris õieti, et olen sakslaste agent. Nad teadsid, et olen soomlaste ja sakslaste vastuluure sidemees ja käinud varem Stokholmis koos Saksa luureülemaga. Minu raport oli siiski tundunud neile nii huvitavana, et nad soovisid minu vahistamise asemel saada minult väärtuslikumaid andmeid.

Kokkulepitud ajal olingi Strandi tagaruumis ootamas „kapten Erikssoni", kuiva, lahjat tüüpilist rootslast. Istusime nürgalauda, tellisime õhtusööki ja vestlesime kõigest sellest, mis Soomes oli viimasel ajal juhtunud. Kohvi ja konjakini jõudes pidas Eriksson pika „jutluse", milles soovitas mind töötada ausalt, juhtnööride kohaselt ja ilma liialdamata. Ta rääkis minule kui väikelapsele luurekooli esimeses klassis. Õhtu jooksul ta tõi esile tubakakaardi, lastes ettekandjal lõigata sellest sigaretikupongi. Suitsuvõrgu varjus silmitsesin kaarti, kuhu oli kirjutatud koguni teine nimi kui Eriksson. Selle järel lasin teda jätkata oma õpetlikku „jutlustamist" veel tükk aega kuni lõpuks katkestasin:

„Armas kapten See ja See, kui meil tuleb olla ausad, oleme siis seda mõlemal poolel. Või kuidas, kapten Börje Brattberg?"

Kapten hüppas oma õiget nime kuuldes kui ussist nõelatuna. Kuid siis selgus talle asi ja ta naeratas uhkesti. Võibolla olin saanud väikse lisaväärtuse oma „õpetaja" silmis. Olime sellel hetkel samal lainepikkusel ja kogu „istung", samuti kui hilisem koostöö sujus erakordselt hästi.

Samal õhtul otsustasime, et minu esimeseks tööks oli leida korter omale ja abikaasale. Minu telefon tuli saada valve alla, nii et tööandjad said igal hetkel olla minu tegevusest „päeva tasemel". Esimeseks ülesandeks määrati raportdi koostamine kõigist neist kontaktidest ja isikuist, kes Soomes tehtud töösse olid olnud liitunud. Lisaks teeksin kõigest olulisest lühikese kokkuvõtte. Nii tuli mul üles lugeda kõik need isikud, keda olin Rootsis kohanud.

Mainisin muuhulgas kapten Brattbergile, et minu endine ülem kolonel Kustaa Rautso oli asunud Rootsi ja et minu hea sõber kolonel Carl Carlsson-Bonde — Rootsi vastuluure selleaegne ülem — oleksid kindlasti valmis minu kohta andma lähemaid teateid. Paremat soovitajat kui kolonel Bonde oleksin vaevalt võinud saada. Ta oli võidelnud Soome armee ridades meie sõjas venelaste vastu ja tundis hästi minu senist tegevust ja isikut.

Mõne päeva möödudes mul õnnestus üürida Glasmalarvägenil Enskedes asetsev maja. Kui telefon oli pandud kohale ja ühendatud kuulamisaparaadiga, helistasin kolonel Wagnerile, et kuulda, kus võiksime kohata. Ta soovis et läheksin veel samal õhtul tema büroosse.

„Pidage meeles selle eest hoolitseda, et keegi ei jälgi teid", hoiatas ta.

Olin natuke imestunud sellest, et minul tuli minna jänesesõlme tehes Nybrogatanile, aga tegin muidugi tema soovide kohaselt. Oli naiivselt lihtne asi minna sisse saksa luurebüroosse. Kui istusin ooteruumis saksa nädalalehti sirvides, märkasin et mind kontrolliti.

Hetke pärast juhiti mind koloneli ruumi. Teel sinna kohtasin kapten Utermarki ja paari teist luurebüroo natsi. Kui saabusin ruumi, sulges Wagner ukse ja pakkus istet. Siis läksime asja juurde. Cellarius oli teatanud Wagnerile, et olin lubanud asuda töötama Stokholmis. Võisin loota tema täielikule toetusele. Ka majandusliku poole eest lubasid nad kanda hoolt, mul on ainult vaja teatada millal vajan raha. Wagner osutas oma kõrgeile rootslasist tutvustele, mul oli vaid teatada soovitud kontakt ja kohtumine korraldatakse koheselt. Teade oli väga tähtis vähemalt sellest küljest, et seda teed kaudu pääseksin tutvuma rootslasist natsisümpatiseerijaiga, kellest Rootsi luureteenistus ehk võiks olla huvitatud.

Saksa luure-kolonel oli umbes 55-aastane täidlane ja joviaalne mees. Ta lonkas kergelt, näo keskelt tuli esile pikk terav nina, silmad olid sõbralikud, aga kuidagi järeleandmatult valvsad. Tema nõrkuseks olid mägrakoerad, keda oli kaks ta ümber. Meie tutvuse alguses ta aina kartis, et mägrakoerad võivad tema suureks mureks surra. Oma sisimas ta oli sõbralik, heatahtlik härra, maitsvate veinide ja Napoleon-konjaki sõber, mees, kes oli õppinud nautima elu. Märkasin juba lühikese tutvuse järel, et oma kolonelikraadist hoolimata ta ei olnud eriti kogenud oma spionaazhiametis.

Wagneri täielik vastand oli ta lähim abiline kapten Utermark, krigisevalt kuiv ja igav tüüp, kel oli alati hapu ja kahtlustav nägu. Hiljem Utermark paljastus Gestapo meheks, kel selletõttu oli büroos eriti kõrge võim. Kolonel Wagner oli ainult vormiline ülem.

Kui käisin esimest korda Wagneri juures otsustasin talle anda oma peitenimena Albert. Enne lahkumist teatasin, et mu kassa oli tühi ja vajasin paartuhat krooni. See korraldatakse kohe, ütles kolonel, lahkus korraks teise ruumi ja tuli hetke pärast tagasi, käes paar tuhandekroonist paberraha. Ma ei soovinud siiski alustada oma tööd nii suurte rahadega, vaid palusin saada 50- ja 10-kroonilisi sedeleid. Wagner naeris mu ettevaatlikkusele, aga vahetas rahad minu soovide kohaselt. Selle järel asetas ta mu ette paberi saadud summa kviteerimiseks.

„Ei, see ei lähe", ütlesin. „Ma ei taha ühelgi juhul kirjutada oma nime mingile paberile."

Just sellepärast, et Cellarius oli hoiatanud mind allakirjutamast ükskõik millisele paberile. Kuid ka muidu ei soovinud ma jätta järele mingit selget tõendit oma osast saksa luuretegevuses. Selleasemel lubasin koheselt teatada Cellariusele, et olin võtnud raha vastu.

(Järgnel)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1912, Royal Trust Tower,
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, LL.B.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. EM. 3-4451
Õhtuti HI. 7-2017 või 929-3425

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Toronto, Ont. M5J 2H7
Tel. 862-7115

Uusi ideesid ja . . .

(Algus lk. 2)

See idee on levinud ka Elliot Lake'i, Sault Ste. Mariesse ja Thunder Baysse ja Toronto noored võiksid selles kaasa lüüa. Väikestes keskustes on oluline, et suuremad grupid nendega arvestavad.

Viimasena tutvustas Trenti programmi Vello Hubel, mis paistab kujunevat sama huvitavaks kui Trent '77.

Õhtusöögi ajal teatas Robert Kreem Võidupüha ja killamängudega ühenduses olevaid takistusi, mis võivad selle ühisürituse suikuma sundida. Nimelt peavad Devil's Elbow'i maaomanikud eeloleval suvel ettevõtma suuremaid ümberehitusi Tervishoiu Ameti nõudel ja ei saa ürituse kasutusse oma maa-ala anda.

Vello Salo esitas omapärase humoreski ja Andres Raudsepp juhatas ühislaule.

Üritus tõi välja palju lahtisi otsi, mille sidumiseks leidub võimalusi! Aga noored peavad ise käed külge panema.

VALLY JOHANSON

Sabotaazh tekitas USA-s rongiõnnetuse

WASHINGTON — Nädalapäevad tagasi jooksis Youngstowni lähedal Floridas roobastest välja rong, mille vagunites said 8 inimest surma ning 100 inimest toimetati mürgitusega haiglasse. Nüüd on leitud kindlaid tõendeid, et rongi roobastest välja juhtimine toimus sabotaazhi tulemusena. Asja on asunud uurima FBI.

Eesti Arhiiv Austraalias kasvab

Ülevaade tegevusest 1. jaan. kuni 31. dets. 1977

Praegu tegutseb väljaspool Eestit viis eesti arhiivi ehk arhiiviraamatukogu: Austraalias üks, USA-s üks, Kanadas üks ja Rootsis kaks. Neist on Eesti Arhiiv Austraalias kõige vanem. Eesti Arhiiv Austraalias (EAA) asutati Austraalia Eesti Seltside Liidu poolt 1952. a. ja asub Sydney eeslinnas Lidcombe'is. EAA postiaadress on: Estonian Archives, c/o Dr. H. Salasoo, 2 Water St., Lidcombe, NSW 2141, Austraalia.

Alates 1968. aastast asub EAA eriti selleks otstarbeks ehitatud tule-, niiskus- ja valguskindlas kivihoones, kus kõik trükised on paigutatud terasriiuleile. Teiste eesti arhiivide hulgas sai EAA esimesena olukorda, kus arhiivi jaoks ehitatud hoones kõik trükised ja muud arhivaalid oli võimalik korralikult riiuleile paigutada ja iga vajatavat trükist on kerge leida.

EAA ülesandeks on koguda 1) kõik väljaspool Eestit alates 1944. aastast ilmunud eestikeelsed, muukeelsed eestiainelised ja kõik eestlaste kirjutatud trükised üksikõik millisel teemal ja üksikõik millises paljundustehnikas: raamatud, ajakirjad, ajalehed, teaduslikud tööd, organisatsioonide ringkirjad ja aruanded, teatelehed, üleskutsed, lendlehed, ürituste kavalehed ja muud eestlaste elu ja tegevusega ühenduses olevad materjalid, fotod, käsikirjad, eraisikute kirjavahetus, helisalvestused jne.;

2) kõik Eestis või mujal enne 1944. a. ilmunud eestikeelsed ja muukeelsed eestiainelised raamatud, brošüürid, ajalehtede ja ajakirjade numbrid j.m.

EAA omab hulga ideelisi kaastöölisi ja korrespondente paljudes riikides kõigil mandreil, kes ka sel aastal abistasid arhiivi, pidevalt saates oma asukohamaal ilmuvat materjali.

Mitmed eesti kirjastused, autorid ja väljaandjad ka sel aastal saatsid arhiivile tasuta oma väljaandeid: raamatuid, ajalehti ja ajakirju, mis oli arhiivile tõhusaks abiks, kuna arhiivi summad trükiste ostmiseks on piiratud.

Lisaks Austraalia Eesti Seltside Liidu poolt igal aastal korraldataval Eesti Rahvuskapitali korjandusel kultuurivarade säilitamise sihtkapitalile laekunud summadele, mis lähevad arhiivi väljaminekute katteks, sai arhiiv rahalisi annetusi mitmelt eesti teadlaselt ja teistelt rahvuskaaslastelt väljaspool Austraaliat ning arhiivi külastajailt, samuti arhiivis leiduvate dublettide müügist. See võimaldas osta muukeelseid trükiseid, mida ei ole võimalik tasuta saada. Suureks majanduslikuks abiks on olnud New Yorgis dr. August Okase poolt loodud EAA Sõprade ring, millelt arhiiv on saanud ka sel aastal peamiselt ravimitetööstur dr. pharm. V. Madise annetusena võõrkeelseid raamatuid ca 100 dollari väärtuses.

EAA sai ka sel aastal mitmesuguseid käsikirjalisi materjale mälestuste ja kultuuriloolise kirjavahetuse näol, samuti eesti- ja muukeelseid raamatuid, neist eriti väärtuslikud enne 1944. a. ilmunud väljaanded.

Aasta lõpul leidus trükiseid arhiivis kokku 38 keeles, nimelt peale eestikeelsete veel eestlaste kirjutatud või eestiainelisi kirjutisi sisaldavaid trükiseid afrikaani, araabia, birma, esperanto, heebrea, hiina, hispaania, hollandi, inglise, islandi, itaalia, jaapani, korea, kreeka, kroaadi, ladina, leedu, liivi, läti, marathi, norra, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, serbia, sloveeni, soome, taani, telugu, tshehhi, türgi, ukraina, ungari ja vene keeles.

Arhivaar Hugo Salasoo (dr. pharm., Tartu 1932) tegutseb EAA hooldamisel alates 1953. aastast. Aasta jooksul saatis arhivaar välja ligi 700 kirja ja saadetist ning sai samal ajal umbes 1000 kirja ja saadetist, lisaks veel üle 600 saadetise, mis tõid eesti- ja muukeelse perioodika numbreid.

31. dets. 1977 oli suuremate trükiste ja eesti autorite teaduslike tööde koguarv arhiivis 11910, neist eestikeelseid 3869 (533.000 lehekülge), muukeelseid 8041 (493.000 lk). Aasta jooksul saadud trükistest 35 tuli osta, ülejäänud 881 saadi tasuta. Väljaspool Eestit aastail 1945—1977 ilmunud enam kui 2000 eestikeelsest raamatust oli arhiivis aasta lõpul üle 94%. Enne 1944. a. ilmunud eestikeelseid raamatuid oli 829, nende hulgas möödunud sajandil ilmunuid 35.

Eesti autorite teaduslikke töid oli aasta lõpul arhiivis kokku 6244 tööd 590-lt eesti autorilt väljaspool Eestit. Arhiivis leiduvate tööde arvult esimese kuueteistkümne hulka kuuluvad järgmised teadlased: Johannes Piiper jr. (Lääne-Saksamaa) 244 tööd, Arthur Võõbus (USA) 143, Ernst Öpik (Põhja-Iirimaa) 142, Felix Oinas (USA) 131, Jüri Kaude (USA) 129, Elmar Leppik (USA 121, Indrek Martinson (Rootsi) 115, Rein Silberberg (USA) 109, Elmar Järvesoo (USA) 77, Jaan Puhvel (USA) 77, Julius Mägiste (Rootsi) 75, Hans Kauri (Norra) 74, Gustav Ränk (Rootsi) 69, Arnold Kivimäe (Rootsi) 67, Teodor Künnapas (Rootsi) 64, Ilmar Tammelo (Austria) 64 tööd.

Väiketrükiseid (ajalehelõigendid, lendlehed, ürituste kavalehed, organisatsioonide ringkirjad ja teatelehed jne.) oli aasta lõpul üle 26.000.

Edasi leidus arhiivis veel neljasaja kahekümne kahe paguluses ilmunud eestikeelse perioodilise väljaande aastakäike või numbreid, üle 560 muukeelse ajakirja aastakäike või numbreid eestiainelise või eestlaste kirjutatud sisuga, üle 14.000 foto,

negatiivi ja pildiku, siis veel nootе, heliplaate, helilinte, filme, käsikirju, dokumente, üle 300 arhiivikausta eesti organisatsioonidelt, asutustelt ja eraisikuilt ning muid arhivaale.

Arhivaari poolt anti kirjalikult, telefoni teel ja suusõnal korduvalt mitmesugust informatsiooni. Arhiivist saadud materjali põhjal tegid mitmed eesti üliõpilased Sydney ülikoolides eestiainelisi seminaritöid, saades nende eest häid hindeid.

Kasutades arhiivis leiduvat materjali pidas arhivaar ettekandeid eestlaste kokkutulekuil ja Austraalia Metsaülikooli kuuendal kursusel jaanuaris 1977 ning avaldas eesti ajakirjanduses andmeid ja ülevaateid arhiivi tegevusest.

Aasta jooksul külastas arhiivi 57 huvilist, neist Austraaliast 47, Euroopast seitse, Kanadast kaks ja USA-st üks. Kõik esmakordselt arhiivi külastajad olid üllatatud sellest, mida arhiivis nägid.

EAA palub rahvuskaaslasi saata oma väljaspool Eestit ilmunud töid ja väljaandeid, samuti saata enne 1944. a. Eestis või mujal ilmunud eestikeelseid ja eestiainelisi muukeelseid raamatuid, ajalehtede ja ajakirjade numbreid, fotosid, dokumente, mälestuskirjutusi läbielatust, kirjavahetust ja muid materjale.

Väljaspool Eestit peale 1944. a. ilmunud trükiste puhul on soovitav enne saatmist sellest ette teatada, et vältida trükiste saatmist, mis arhiivis juba olemas.

Eestis on palju enne 1944. a. ilmunud kirjavara hävinud või hävitatud ja need vähesed, mis väljaspool Eestit inimeste käes leiduvad, tuleks koondada arhiividesse, et neid võimaliku hävimise eest hoida ja säilitada tulevaile põlvedele. Eriti vajalikud on omariikluse ajal ja enne seda ilmunud ajalehtede ja ajakirjade numbrid, kalendrid ja muud raamatud ning broshüürid.

EAA palub kõiki, kelle kätte see ülevaade jõuab, kontrollida oma raamatukappide ja raamaturiiulite sisu, vaadata läbi laekad ja muud panipaigad, kuhu on kõrvale pandud mõnesugust kirjavara, dokumente, fotosid jne. Kui sealt leiate mõnda, mida Teie ise enam hädasti ei vaja, saatke see EAA-le. Ärge murdke pead selle üle, kas see materjal on väärtuslik või mitte. Jätke see arhivaari mureks. Parem kui mõnda trükist arhiiv saab mitu eksemplari kui et see jääks hoopis saamata.

Vana eesti kombe kohaselt igale kirjale, saadetisele ja järelepärimisele vastatakse.

HUGO SALASOO
arhivaar

Elas 112 aastat

LYNCHBURG, S. Carolina — Bill Nero, kes oli sündinud 15. aprillil 1865, kuus päeva pärast kui Robert E. Lee alistus Appomattox'is, suri külmetusest saadud haiguse tõttu 112-aastaselt.

Sel pensioneeritud mustal farmeril oli kuus tütart, kolm kasupoega, 63 lastelast, 166 lastelastelast ja 72 lastelastelastelast. Kui temalt kord küsiti, mis muudatusi ta on oma eluajal näinud, vastas ta, et ta on näinud nii palju, et ei katsu neist rääkima hakatagi.

Kui temalt aga küsiti ta pika eluea põhjust, siis seletas ta, et tuleb vahetevahel juua natuke viskit ning ei tohi vaidluses kummagi poole selsukoha võtta.

Balti Õhtu puhul kinkisid E. V. aupeakonsul I. Heinsoo ja Soomepoiste Klubi sekretär H. Oja Kanada kaitseministrile B. Dansonile soomepoiste ajaloo äsjailmunud ingliskeelse raamatu „For Freedom Only". Nagu kaitseministri jutust selgus, oli ka tema end registreerinud juba vabatahtlikuna Soome Talvesõtta minekuks ja maksnud 10 dollarit registreerimismaksu. Pildil H. Oja, I. Heinsoo ja B. Danson. Foto: J. Kreilis

Soomepoisid pidasid talipäeva

Möödunud laupäeval toimus Devil's Elbow suusakuurordi maa-alal Soomepoiste Klubi talipäev. Karge kuid päiksepaisteline talvine ilm oli sobiv suusatamiseks ja osavõtt oli üle ootuste rohke.

Perekondlikumat laadi suusatamise kõrval korraldati ka 5 km murdmaasuusatamise võistlus, kus 11 võistleja hulgas oli parimaks Robert Vellend ajaga 18.57. Soomepoiste osas tuli esimeseks U. Limit ajaga 22.11, 2) T. Vellend 23.30, 3) Y.-M. Saar 26.17 ja 4) E. Lepik 27.34. Väljaspool liikmeskonda oli parimaks Ü. Vastopä ajaga 21.25. Naistest oli parim Rita Tiido ajaga 32.00 ja tütarlastest Linda Tiido 35.18.

Pärast võistlust ootas kõiki kuum saun ja ühiselt söödi õhtusööki, mida Virve Reigam oli sõduripäevade retsepti järgi valmistanud. Klubi esimees B. Bockfeldt andis üle võitjaile auhinnad ja soome relvavendade esindaja Autis Jalonen tõi tervitusi soomlaste poolt.

Kuidas toita ja katta perekonda

Hilja Jukkumi ettekanne Toronto Eesti Majas

Toronto Eesti Majas 16. veebruaril toimunud loengute õhtul oli teemaks „Kuidas majandada oma kodu". Eelmises „Vaba Eestlases" kirjeldasime A. Truuverti ettekannet perekonna finantsiliste probleemide lahendamisel ja allpool anname kokkuvõtlikult edasi Hilja Jukkumi referaadi riietuse ja toitlustamise küsimustest.

Hilja Jukkum mainis, et perekonna eelarvet koostades tuleks riietusele reserveerida 12 protsenti aastasest sissetulekust. Väljaminekuid riietusele tuleks korraldada punktisüsteemi alusel, kus näiteks valgekrae kohal töötavale mehele tuleks ette näha riietuseks 1 punkt, töölisena töötavale mehele 0,8 punkti, töötavale naisele 1 punkt, kodusele naisele 0,7 punkti,

teismelisele tütarlapsele, kelle riietuse kulud perekonnas on kõige suuremad, 1,2 punkti ja teismelisele poisile 1 punkt.

Väiksematele lastele oleksid kulutused vähemad ja imikule oleks ette nähtud 0,3 punkti.

See plaan töötab väga hästi kui koostada see paari aasta peale ette, kinnitas referent. Ta tõi riietuse küsimuse korraldamisel kogemusi oma perekonnast, mainides, et ta ei ostnud oma teismelisele tütrele rõivaid, vaid lasi tal neid ise osta.

Selline moodus annab noorele võimaluse iseseisvaks majandamiseks ning arendab tema majanduslikku mõtlemist.

Noor teeb kahtlemata esialgu ostude sooritamisel mõningaid vigu, mis vanematele ei meeldi, kuid taibukas ostja õpib kiiresti ja ta ei korda enam kord tehtud eksitusi. Riietuse korrashoiuks tuleb täpselt jälgida, milliseid rõivaid pesta ja millised saata puhastusesse, mida on võimalik teha riiete külge kleebitud sedelite abil.

Mis puutub perekonna toitlustamisesse, siis tuleb selleks anda umbes veerand palgast. Referent väitis, et teadliku ja ettenägeliku ostmisga võib toidu arvel tunduvalt kokku hoida. Hilja Jukkum esitas toiduainete ostmiseks paremate tulemuste saavutamiseks terve rea eeskirju.

Nii näiteks tuleks enne ostma minekut koostada ostetavate toitainete nimekiri, mida ei tohi ostutehingute sooritamisel muuta ega laiendada.

Ostutehingute kestel tuleks keskendada oma tähelepanu toitainete valikul ja vältida asjatuid kõnelusi mõne sõbrannaga või mõne teise isikuga. Referent mainis ka kuuljate naerulagina saatel, et toiduaineid ei tohi minna ostma tühja kõhuga, kuna see meelitab ostma rohkem toitu kui meie tegelikult vajame. Majanduslikult ei ole see kunagi tasuv, kui mõnest kaugemast kauplusest saab mõne toitaine mõne sendi võrra odavamalt, kuna see on väga petlik, sest bensiinikulu on suurem kui odavamatelt kaupadelt saadud võit.

Hilja Jukkum soovitas ka hoiduda mugavatest valmistoitudest, kuna need on väga kallid.

Kuid ühtlasi soovitas ta tarvitada äride omatooteid, mis on üldiselt odavamad kui suuremas skaalas produtseeritud ja paljudes äridest müüdavad kaubad.

Referent pani kuulajatele südamele jälgida Kanada tarbijate ühingu ajakirja, mis ilmub kuus korda aastas ning kus antakse erapooletu ülevaade ja hinnang Kanada turgudele tulevate mitmesuguste kaupade ja esemete kohta.

Rootslane joob liiga palju viina

Rootslased jõid 1976 64 miljonit liitrit viina, 70 miljonit liitrit veini ja 367 miljonit liitrit õlut. See maksis kokku 9 miljardit krooni (Rootsi eelarve on 150 miljardit).

Ümberarvestatult puhtaks 100%-liseks piirituseks teeb see iga üle 15-aasta vanuse elaniku peale 8 liitrit puhast piiritust. Kohe pärast sõda oli alkoholitarvitamine poole väiksem, ainult 4 liitrit isiku peale. Eriti kasvab veini ja õlle tarvitamine.

Tarvitamine on ebaühtlane. 40% meeste tarvitamisest langeb 10%-le tarvitajaist. Meestest on karsklased 10%, naistest 30%, naiskarsklaste arv on vähenenud. Üheksandas põhikooli klassis kasutab 90% õpilastest alkoholi.

Alkoholitarvitamine on kasvanud naiste ja noorte, eriti aga noorte naiste hulgas.

Ametlikult on Rootsis u. 100 000 alkoholisti, tegelikult 2 kuni 3 korda rohkem. 1976 registreeriti alkoholismiseaduste järgi ravimiseks 57 000 inimest, neist 6% naised. 140 lahtises alkoholiraviasutustes oli u. 50 000 patsienti.

Tavalisel arsti vastuvõtul on umbes iga viies või kuues patsient kas alkoholiprobleemidega või joobnud. Psühhiaatrilistel vastuvõttudel on kolmandik patsientidest alkoholiprobleemidega või purjus.

45 000 inimest said 1975 enneaegset pensioni, neist arvatakse umbes viiendik olevat alkoholistid.

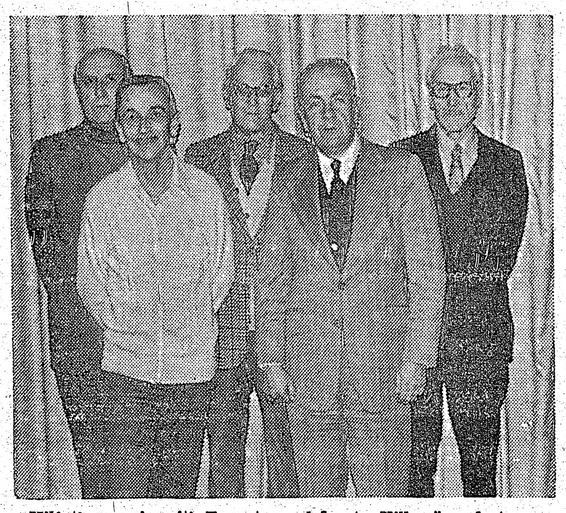

Hiljuti organiseeriti Torontos eelolevate Killamängudest osavõtmise vajaduseks ka läänlaste oma organisatsioon Läänlaste Selts. Pildil ajutine juhatus, vasakult P. Kalju, Ü. Isberg, H. Oja, R. Marley ja M. Nurming. Foto: Vaba Eestlane

LUGEGE
Eesti Vabariigi 60. juubeliaastal eesti meeste võitlusteelõunust raamatus
Rein Moora — Evald Uustalu
SOOMEPOISID
384 lk. (sellest 64 lk. fotosid) — Hind $14.00 pluss 35 c saatekulu
KINKIGE
oma võõrrahvusest sõpradele Eesti võitluse tutvustamiseks ingliskeelne
Evald Uustalu
FOR FREEDOM ONLY
Hind $7.00 pluss 50 c saatekulu
MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 9. märtsil 1978 — Thursday, March 9, 1978

KIREV MAAILM

DENDERMONDE, Belgia — Üht vanadekodus töötavat nunna süüdistatakse kümne vanema inimese surmamises selleks, et saada omale nende varandust, müüa see ja osta selle eest morfiini oma narkootilise tarbe rahuldamiseks. Ta arreteeriti varguse, narkootika ja võltsimise pärast. Politsei ütles, et nunn muutus narkootikuks kaheksa aastat tagasi, kui tal oli peas oleva kasvaja operatsioon.

MOSKVA — Brezhnev on kirjutanud artikli, milles selgitab nõukogude poliitikat enne Teist maailmasõda. Pakti Hitleri Saksamaaga olevat Stalin sõlminud kaalutlustel, et see annab venelastele aega ja võimalusi oma sõjaväe tugevdamiseks. Peale muu on Brezhnev ka nn. Isamaasõja kangelane, kuigi ta oli sõja ajal ainult suhteliselt väike poliitiline komissar.

HELSINGI — Üks Kekkose vastaskandidaate, väikemaapidajate Veikko Vennamo, väidab, et Kekkonen kaotaks presidendivalimised, kui temale juletaks vastaskandidaadiks seada sotsiaaldemokraatide erakonnajuht ja endine peaminister Mauno Koivisto. Aga keegi ei julge teda üles seada, ta ise ei julge tõenäoliselt kandideerida ja keegi ei julge tema poolt hääletada. Järelikult valitakse presidendiks 78-aastane Kekkonen.

BONN — Lääne-Saksamaa kohtuminister on hoiatanud kasvava uusnatsistliku kirjanduse ja vastavate embleemide kasutamise eest. Viimasel ajal on müügil olnud palju natsistlikku kirjandust ja heliplaate natsijuhtide kõnedega. Hannoveris on rüüstatud juutide haudu, juudi ärimehi on ähvardatud.

Vabariigi aastapäev Jakobi koguduses

Eesti Vabariigi 60. aastapäeva tähistati Toronto EELK Jakobi koguduses kahe pidulikku jumalateenistusega.

Üks teenistustest peeti Torontos. Teenis koguduse õpetaja, abipraost Tõnis Nõmmik, kes omas jutluses tänas Jumalat, kes juhtis meie rahva poegi ja tütreid, kellel oli usku, julgust, ettenägelikkust ja visadust ja kes tõid meie rahva nimel tagasi iseseisvate riikide peresse. Sopran Aino Tera Hamiltonist kandis ette Sibeliuse „Kodumaale". Lipuvalves seisid Toronto „Kalevi" skautlipkonna liikmed. Orelil teenis koguduse organist Leida Pilt.

Teenistusele järgnes lühike aktus. Aino Tera laulis kaks eesti rahvalaulu. Omas aktusekõnes EKN liige Jüri Kahar kõneles meie jätkuvast vabadusvõitlusest nii kodumaal kui võõrsil ning ergutas kõiki võitlust seni jätkama kuni vabadus kodumaal on taastatud. Lõpuks tänas koguduse õpetaja teenistusel ja aktusel esinejaid ning lauldi Eesti hümni. Õhtu lõppes naisringi poolt korraldatud kohvilauas.

Samal päeval ja kellaajal toimus teine jumalateenistus Virginia United kirikus, Royal Beachi ligidal. Teenis külalisena praost Oskar Puhm, kes esitas päevakohase jutluse. Viiulil esines noor Sarah Pihel, orelil teenis külalisena Inga-Pia Korjus. Kirik oli kaunistatud eesti rahvusvärvidega.

Pärast teenistust koguneti alla kirikusaali, kuhu perenaised olid katnud maitsva laua. Kõneles Eesti Võitlejate Ühingute Liidu esimees Kalju Tori. Koguduse esimees Endel Jukk tervitas praosti, aktusekõnelejat, külalisi ja osavõtjaid. Lõpusõna ütles abilaekur Hans Pent. Koosviibimine lõppes rahvushümniga.

Eesti Vabariigi sünd ja kadu arutlusaineks

Imre Lipping ja Tõnu Parming Metsaülikooli sümpoosionil

Eesti Vabariigi 60. aastapäeva puhul korraldas Metsaülikool Tartu College suures saalis kolm õhtut kestnud sümpoosioni. Esimesel kahel õhtul refereeris Vello Salo — Eesti kultuuriloo küsimusi ja Heino Jõe — Eesti kooli ajalugu. Mõlemad ettekanded olid põhiliselt informatiivse iseloomuga. Teine loeng teisel õhtul ajaloolaselt Imre Lippingult ja viimane loeng sotsioloog Tõnu Parmingult olid analüütilised ja käsitlesid Eesti Vabariigi sünni- ja faktilise kadumise lugu mitmeti omapärasest vaatevinklist. Käesolevas kirjutused on lühikokkuvõtted mõlemast referaadist.

Imre Lippingut tutvustas Lemmitu Ristsoo. Referent on Ühendriikide reservohvitser, töötanud Ameerika Hääle Eesti toimetuses ja kauaaegne MÜ lektor. Tema loengu teemaks oli „Vabariik 1920—1930: kas staatika või dünaamika? — Vaatlusi kultuuri- ja poliitilise elu arengust."

Imre Lipping väitis, et Vabariigi aeg Eesti ajaloos on üks põhjalikumalt uuritud asjastu. Seda on uuritud nii positiivsest kui ka negatiivsest vaatevinklist ja Nõukogude Eesti Teaduste Akadeemia Ajaloo Instituudis üksi uurib seda ajastut 40 ajaloolast. See ei tähenda muidugi, et seal enam midagi uurida ega uusi seisukohti leida ei oleks. Kuidas ja miks Eesti Vabariik sündis ja kuidas ning miks ta kadus? Kindral Laidoner ütles selle kohta 1934: „Me tekkisime sõjas ja võime ka sõjas hukka saada."

Mehed, kes lõid Eesti Vabariigi, olid noored — Ajutise Valitsuse keskmine vanus oli 30, noorim minister ainult 19;

sõjaväe juhtkonna keskmine vanus oli veidi kõrgem, 35. Nad olid enamasti hariduse saanud vene ülikoolides, olid maailmavaatelt vasakpoolsed internatsionalistid ning kuni 1917. aastani autonomistid, kes ei pidanud Eesti iseseisvuse taotlemist reaalseks ettevõtteks. Eesti Vabariigi loomine hiljem ei lõhkunud olemasolevat valitsemisstruktuuri. Kõik ametnikud jäid oma kohtadele, ainult juhtkond muutus — see tuli väljastpoolt.

Aktusekõnedes rõhutatakse, et Eesti iseseisvus ei olnud juhus. Tegelikult oli see tolleaegsete eesti riigimeeste teene ja julge ning nooruslik samm. Kui ükski võimalik kombinatsioon: Briti mandaatmaa, Saksa Balti hertsogiriik, ühendus Skandinaaviaga ega Soomega ei sobinud tulevase Eesti staatusega, siis valiti geopoliitiliselt kõige ebareaalsem võimalus — iseseisvus.

Omariikluses nähti võimalust, et kõik see, mis varem läks muulaste kätte, pidi nüüd tulema eestlaste kasuks. Nii tekkis tugev spekulatsioon ja tõusikute klass. 30-nendate aastate majanduskriis lõi olukorra segi ja kui valitsus ei olnud suuteline kriisi lahendama, siis süüdistati valitsust. Vahepeal oldi iseseisvusega harjunud, värskus oli kadunud. Kui 1914 küsiti Konstantin Pätsilt konservatiivide puudumise põhjust eesti poliitilises pildis, siis vastas Päts — meil ei ole midagi konservateerida! 1930 aga juba oli. Valitsuse järelkasvu soodustati korporatsioonidest.

Tekkis karjeristlik opositsioon vapsidest, mille likvideerimisele järgnes n.n. vaikiv ajastu koos pseudorahvusliku tõusuga, mis omakorda põhjustas vähemuste — vene, saksa ja juudi-natsionalismi tekkimist.

Sama grupp, kes oli geniaalselt loonud Eesti Vabariigi, püsis juhipositsioonil. Uuenemist ei olnud ja nii kadus vähehaaval kontakt tulevikuga, leidis referent.

Kesknädalal, 2. märtsil oli kavas Tõnu Parmingu referaat: „Eesti Vabariigi juhtkond riigikriisi vahendajana 1939—1940", mille referent oli alapealkirjastanud „läheneva suurvõimude kokkupõrke hindamine Eesti Vabariigi juhtkonna poolt ning tema sammud kokkupõrke eel ja ajal". Referenti, kes on sotsioloogia professor Marylandi ülikoolis ja kauaaegne lektor Metsaülikoolis, tutvustas Kaja Telmet.

Riigikriisis, Eesti Vabariigi lõputragöödia ajal, osalesid Lippingu referaadi tegelased 20 aastat hiljem. Riik oli edasi arenenud ja iseloomult muutnud veidi tööstuslikumaks. Seda ajajärku selgitavad praegu maailma avalikkusele peamiselt N. Liidu ja baltisakslaste publikatsioonid peale eesti pagulaste trükiste. Materjali sündmuste asja üksikasjalikuks käsitlemiseks on aga küllaldaselt — eelkõige Kersteni komisjoni dokumendid USA-s, mida ei ole veel lõplikult uuritud.

Lisanduvad Saksa, Inglise j.t. maade välisministeeriumide materjalid ja paljud memuaarid, eesti tegelastest Rei, Laretei, Varma ja Öpik.

Eesti Vabariigi valitsus nägi ette suurvõimude konflikti ja Eesti kolme võimalust selles: täielikku neutraalsust, hoiakut Saksa või Nõukogude Liidu poolele. Valitsus sõjaväe ja majandusringkondade nõusolekul valis Saksa poolega neutraalsuse. Eesti-Saksa mittekallaletungi pakt kirjutati alla sel ajal kui Inglise ja Prantsuse valitsused Moskvas arutasid koos Nõukogude Liiduga Balti riikide sundneutraalsuse küsimust. Paktile järgnesid tihedad Saksa riigitegelaste ja sõjaväelaste külaskäigud Eestisse ja majanduslike sidemete laiendamine. Sõjavägi arendas neid suhteid osaliselt ilma valitsust informeerimata. Varma oma mälestustes mainib, et kui Laidoner oli Eesti parlamendi väliskomisjoni esimees, siis kolonel Masing oli sõjaväe välisminister.

Pidevalt Inglise orientatsiooniga tuntud Eesti pöördumine Saksa orientatsioonile oli suuresti tingitud vaikiva ajastu sündmustest, väitis referent.

Ükskõik kui palju autoritaarset võimu ülevõtmist sisepoliitiliselt saab või ei saa õigustada — lääneriikides ja Skandinaavias mõisteti see hukka. 1937 olid Eestis toimunud ühe partei valimised. Lääneorientatsiooniga välisministrid: Rei, Piip, Seljamaa, Varma, Laretei olid saadetud Eesti saadikutena kodumailt minema. Nõukogude Liidu uue juhtkonnaga puudus kontakt, selle asemel toimus piirivahejuhtumeid. Inglismaa oli loobunud oma huvidest Balti merel.

Kuigi sõja lähenemine oli näha, ei olnud selleks tehtud mingeid ettevalmistusi, ütles T. Parming. Loodeti, et Eesti kuidagi libiseb sündmustest läbi.

Selles olukorras toimus poole valimine. Saksamaa oli teinud oma saladiplomaatilised manöövrid ja seal polnud midagi imestada, et Eesti valis Saksa sümpaatiaga neutraalsuse. Molotov-Ribbentropi pakti salaklausel oli Eesti valitsusel teada. Sellest pidanuks mõistetama, et Eesti on müüdud. Samal ajal loodeti siiski, et Saksamaa segab vahele, kui Nõukogude Liit astub mingeid agressiivseid samme Eesti vastu. Baaside lepingu puhul eeldati ausat lepingupidamist N. Liidu poolelt. Mõlemad lootused olid väga lühinägelikud. Saksamaa ei teinud saatuslikel tundidel ega ka hiljem midagi Eesti heaks.

Nõukogude Liit aga kasutas Baltikumi ülevõtmisel kokkulepet Saksamaaga, nagu ta praegu toetub Roosevelti ja Churchilli poolt Jaltas antud nõusolekule.

Vabariigi valitsusel puudus side rahvaga, arvas referent. Nii pole imestada, et ei teatud rahva ega ka väikese Eesti sõjaväe võitlustahet. Võimu üleandmine kommunistidele toimus presidendi kabinetis dekreetide abil. Selle juures oli kindlasti moraalseid surveavaldusi. Referent läks isegi nii kaugele, et tema arvamise kohaselt vabariigi valitsus pettis rahvast ja oma välissaadikuid. Suvel 1940 olid Eestis jälle ühepartei valimised, seekord kommunistide poolt korraldatud. Autoritaarset ja tsentraliseeritud süsteemi on kerge üle võtta. Nii lõppes Eesti Vabariigi suveräänsus.

Ettekande lõpul oli kümmekond sõnavõttu, milledest osa komplimenteerisid ettekande sisutihedust ja asjalikku materjalikäsitlust, kuna teistest kostis läbi kriitika alatoon.

Metsaülikooli juhataja Vello Soots lõppsõnas tänas sümpoosionist osavõtjaid ja referente, kes elasid kaasa Eesti Vabariigi 60. aastapäeva tähistamisele selles uudses vormis. Ühiselt lauldi Eesti hümn.

Metsaülikooli tubli naispere Heli Kopti ja Helge Kurmi juhtimisel oli vahepeal Tartu College hallis korraldanud veinilaua juustu, viinamarjade ja küpsistega. Samuti serveeriti kohvi ja teed. Seltskondlik keskustelu ja järeldiskussioon referaatide üle kestis läbi kesköö uue päeva alguseni.

Kokkulepe mustadega Rodeesias

Radikaalid lubavad jätkata partisanisõda

SALISBURY — Rodeesia peaminister Ian Smith ja kolm mõõdukate seisukohtadega Rodeesia mustade juhti kirjutasid möödunud reedel alla kokkuleppele, mille kohaselt Rodeesia valitsemine antakse käesoleva aasta lõpul üle mustade enamusele.

Mustade esindajatena kirjutasid kokkuleppele alla piiskop Abel Muzorewa, keda peetakse Smithi järglaseks peaministri kohale, kirikuõpetaja Ndabaningi Sithole ja pealik Jeremiah Chirau.

Kokkuleppe kohaselt korraldab üleminekuaja valitsus Rodeesias vabad valimised, kus igal isikul on üks hääl ning pärast seda antakse võim käesoleva aasta 31. dets. üle mustade valitsusele.

Valged garanteerivad endile siiski 100-liikmelises parlamendis 28 kohta.

Kokkulõppe mõistsid hukka mustade sõjakad ringkonnad, kes juhivad käimasolevat partisanisõda valgete vastu. Nende ringkondade juhtideks on Robert Mugabe ja Joshua Nkomo, kes nõuavad valitsuse kohest üleandmist valgetelt mustadele.

Mustade radikaalide juhte toetab ka N. Liit, kes nimetab seda kokkulepet „rassistide vandenõuks".

Liitunud Rahvaste Organisatsiooni peasekretäri Kurt Waldheimi esindaja mainis, et see kokkulepe ei lahenda Rodeesia küsimust vaid muudab selle veelgi teravamaks.

Eestlane kukkus alla spordilennukiga

Ontarios Nippisingi järve rannikul sõitis oma kergel sportlennukil elektritraatidesse 46-aastane eestlane Edgar Leis, kelle lennuk kukkus järve jääle. Edgar Leis, kes elab Waterloos, Ontarios, toimetati tema sõbra Robert Kuhli poolt, kes järgnes talle teisel lennukil, haiglasse. Kuhl arvab, et Edgar Leis sõitis maandumisel traatidesse pimestavate päikesekiirte tõttu.

Eestlaste esindajaid Balti Õhtul Kanada kahest äärmisest eestlaste keskusest. Pildil vasakult prof. M. Puhvel Montrealist, E. V. aupeakonsul I. Heinsoo, parlamendiliige R. Stanbury, Margot Heinsoo ja Enno Lepnurm Vancouverist.

Foto: J. Kreilis

Üritusteplahvatus Torontos

Nädalalõpul 10 üritust, 2000 osalejat

Rahvastikuplahvatus on maailmas üldiselt tuntud termin ja tähendab erakordselt kõrget iivet — tohutukiiret sigimemist. Efekt esineb peamiselt primitiivsete rahvaste juures, kus puuduvad sünnikontrolli vahendid või kus usulised või muud tõekspidamised soodustavad kiiret paljunemist. Üritusteplahvatus on uus termin ja esineb ebanormaalselt üleorganiseeritud ühiskondades mitmesugustel põhjustel. Möödunud nädalalõpul näiteks oli Toronto linnas, kus eluneb umbes 10.000 eestlast kümmekond eesti üritust, millest võttis osa umbes 2000 isikut.

Ka Toronto üritusteplahvatusel on oma „usulised" põhjused. Eesti ühiskond Torontos elab praegu generatsioonide vahetuse algperioodi. Kuna iga uus generatsioon kogemuste kohaselt kujundab ise oma vajalikud institutsioonid, siis valitseb kartus, et mõned kaduvale generatsioonile oluliselt tähtsad tegevusharud jäävad noorte poolt mehitamata.

Toimub suur tähelepanu suunamine noortele, kusjuures esineb juba teatud ülepakkumise moment.

Suurem osa Toronto nädalalõpuüritusi olid kas noorte jaoks, noorte heaks või noorte esinejatega.

Praegu on käsil kaks Noorte-Aastat: skautlike noorte oma, mis algas 23. aprillil 1977 ja lõpeb kavakohaselt juuli kuul USA-s toimuva suurlaagriga; ning EKN-u oma, mis kuulutati välja vabariigi aastapäeval 1978 üheks aastaks. Kui kahekordse Noore-Aasta esimesest nädalalõpust võib teha mingeid ennustusi, siis kujuneb see noortele väga pingutavaks aastaks.

Reede õhtul oli kaks noorte naiste üritust. Gaidlipkonna „Põhjala Tütred" vanemgaidid pidasid Eesti Maja huvitavalt dekoreeritud väikeses saalis prantsuse kohvikut „Crepes" ja serveerisid pannkooke peenikeses kastmes. Saal oli tungil täis, umbes sadakond külalist. Pool tundi hiljem algas Tartu Colleges Kalev-Estienne valikrühma pidu, kus mängis „Kaja" orkester. Külalisi arvestati 250 tugeva poiste ülekaaluga.

Laupäeva hommikul algasid „Lord Simcoe" Hotellis Eesti Liit Kanadas noorte nõupäevad, kus kogu päeva kestnud nõupidamisele järgnes bankett.

Üritusel viibis päeva kestel ca 80 osalejat. Samal hommikul sõitis bussitäis hellakesi ja hundusid koos juhtide ja vanematega — kokku umbes 75 inimest — Boltoni lähedale talipäevadele. Skautlike noorte üksused pidasid laupäeval oma regulaarseid koondusi, Lembitu skaudid olid ujulatreeningus. Tagasihoidlikult võib sellest tegevusest osavõtjate arvu hinnata 100-le.

Plahvatuse kulminatsioon toimus pühapäeval, 5. märtsil. Hommikul kell 11 toimus Morningside Pargis „Suusatoni" üritus Jõekääru „Plaastri palee" heaks — osavõtjaid 40, majanduslik tulu üle $600.—. Samal ajal algas Vana Andrese kirikus pidulik jumalateenistus ehituse 100-aastase juubeli puhul. Üritus toimus koos läti kogudusega ja kirik oli rahvast tulvil. Kirik mahutab ligemale 1000, kristlikult jagades pidi seal olema 500 eestlast.

Päeval kell 2 algas Eesti Kunstide Keskuse stipendiaatide kontsert koos Margus Lee kunstinäitusega St. Lawrence Centre ruumides.

Esinejate seas oli palju noori, osavõtjaid kuni 200.

Tund hiljem algas Eesti Majas EKN Rahvuskultuuri Komisjoni sõnasild kodumaale, osavõtjaid umbes 100.

Õhtul kell 6 algasid samaaegselt kaks üritust. Gaidlipkond Rajaleidjad ja skautüksus Lembitu Malev korraldasid Peetri kiriku ruumides suurlõke kiriku ehitusfondi toetuseks. Koguduse suur saal oli tulvil rahvast — kahe noorteüksuse liikmed ja umbes 120 maksulist külalist.

Eesti Baptisti Koguduse kirikus toimus Kaljo Raidi „Teismelise laulude" õhtu. Ka seal oli kirik tulvil, seega umbes 360 inimest.

Kokkuvõttes võib seekordset üritusteplahvatust lugeda õnnestunuks. See ei õigusta aga tulevikus niisuguste eksperimentide kordumist. Poleks halb, kui uuesti ja täpsemalt fikseeritakse ürituste kalendrit ja välditakse ühele nädalalõpule kuhjuvaid ettevõtteid. Võibolla, et järgmise plahvatuse puhul on saalid tühjad.

Oodatakse noori malehuvilisi

T. E. Maleklubi veebruarikuu malemängu õhtu kujunes elavaks. 10 aastane Peeter ja 13 aastane Paul Poolsaar mängisid oma esimesed klubi mängud. Soovitakse elavamat noorte osavõtmist. Uus juhatus otsib toetust malekellade parandamiseks ja mõne uue kella ostuks, sest momendil on klubil ainult 3 kasutatavat kella. „Miniturniiri" võitsid P. Bechwith, G. Orgusaar ja A. Mustel. Osa võtsid veel M. Aahtila (soome), H. Aavik, V. Pikkand, O. Tuulik ja J. Varkki (soome). Informatsiooni saab klubi sekretärilt H. Aavikult (423-2359 õhtuti). Järgmine kokkutulek 19. märtsil kell 2 p.l. T. Eesti Majas ruum 12.

Aeg.

Nalja

Naissekretär siseneb direktori kabinetti, kohvitass käes ja hüüab:

„Kohvi, kallim..."

Näeb siis, et direktori abikaasa istub toas ning jatkab rahulikult:

„...jah, hinnalt jälle hulga kallim kui eile!"